

શ્રી

સિદ્ધચક્ર મહાત્મ્ય.

ચોરક

મુનિ શ્રી ન્યાયવિજયજી (ત્રિપુટી)

પ્રકાશક

માણેકલાલ અમરતલાલ
મજરાવાળા

મોડવીની પોળ મદાજનવાડો
અમદાવાદ

પ્રાપ્તિસ્થાન

મમનલાલ નરસીદાસ
બહેરા

નંબર સોસાયટી બ નં ૧૫
એલીમધીજી, અમદાવાદ

આ જાગ શ્રી સિદ્ધચંદ્ર આરાધન વિધિવાળી જીવમાયી
જીવો પાપવામા આવ્યો છે

નંબર ૫૦૦]

[મેવત ૨૦૦૬

કિંમત રૂ. ૦-૮-૦

અમદાવાદ

ધી " જાગમ જીવિની " પ્રિ ટોમ પ્રેમમાં
પરીખ સુરેશચંદ્ર રોપટવાને છાપ્યું

	આશિષ
અમદાવાદ	અમદાવાદ ધરતીપાલ
૧૩૧	બ્લોક
અમદાવાદ	૪૧ સો.સા.સી. નં. ૧૧
૧૬	એવી.મ.સી.મ, અમદાવાદ

નિદયક આપન વિધિયક હુકમથી
૩૧ જાન્યુઆરી આ એ છે

[સંવત ૨૦૦૧]

ક્રમ નં. ૦-૮-૦

અમદાવાદ

૧. ન્યુનિટી પ્રિ હોય પ્રમથ
સુરેશચંદ્ર પોપ્પલાએ જાણુ

મહાવાદ નિવામી બહેરા મગનલાલ નરમીહદાસના સદગત માતૃશ્રી

શ્રી મણીબહેન

જ મ
ના ૧૯૧૮

૩ ચેષ્ટ સુત્રી ૩

સ્વમવાસ

મહાવાદ

સપ્ત ૧૯ ૫ વૈશાખ વદ ૧૨

૫૦મ પૂજ્ય માતૃશ્રી મણીબહેનને ભક્તિપૂર્વક સ્મરણાજ્ઞલી

જેના પાર્થિવ શરીરે આ પાર્થિવ જગતમાંથી વિદાય
લીધે આજે ૬૨ ૬૨ વર્ષના બહાણા વાર્યા છતાંય જેની
સુખદ સ્મૃતિ મહારા જીવન વ્યવહારમાં અનેક મુશ્કેલી
ઓનો સામનો કરવાની શક્તિ અને ધૈર્ય આપી રહેલ છે
તે સ્નેહ, શક્તિ, ધૈર્ય અને સૌજન્યની મુર્તિ સમા મહારા
પૂજ્ય માતૃશ્રીને મહારા ઠેઠી ઠેઠી વહન

જેના પ્રેમ અને વાતસલ્યે,—પરોપકાર અને ઠેઠાંનુંય
બહુ કરી છુટવાની વૃત્તિએ—અને દ્રઢ ધર્મશ્રદ્ધાએ મહાર
જીવન ધકયુ તેવા પૂજ્ય માતૃશ્રીને ચરણે આ નાનકડી
પુસ્તિકા ભક્તિભાવ પૂર્વક શ્રેયશ્વભાવે અર્પણ કરી યત્
કિચિત્ કૃતાર્થતા અનુભવું છું અને પ્રાર્થું છું કે તેમણે
સીંચેલા સસ્કારોના અણુઓ મહારામાં વધુ વિહસીત થાઓ

જ્ઞાનપથમી,
સુધવાર
તા ૨૬-૧૦-૪૯

}

મણીપુત્ર
મગનવાવ

ૐ અસિઆ રસા

શ્રી સિદ્ધયક મહાત્મ્ય

અરિહ સિધ્ધાયરિપા રજ્ઞાયા સાદુળો અસમ્મત
નાળ ચરણ વ તવો રૂપયનવગ મુળે યવ્વ

શ્રી તીર્થકર ભગવતના શાસનમા શ્રી અરિહ ત
ભગવત, તિરુ ભગવત, આચાર્યજી મહારાજ, ઉપાધ્યાયજી
મહારાજ, સાધુજી મહારાજ, સમ્યગદર્શન, જ્ઞાન, ચારિત્ર
અને તપ આ નવપદો પરમતત્ત્વરૂપ છે

અર્હિનવપર્હિરહિય અનનહોરૂ પરમત્ય
અર્હુચ્ચિય જિણસાસણસ્સ સવસ્સ અવયારો

આનવપદોથી રહિત બીજી કોઈ પરમાર્થ નથી આ
નવપદોમા જ સમસ્ત જીનશાસનનો સમાવેશ થાય છે

અર્હુનવપયેસુ અવિઅરિઅ સાસણસ્મ સવ્વસ્સ
તા અર્હાઈ પયાઈ, આરાહ પરમ મત્તિઅ

આ નવ પદોમા શ્રી જીનશાસનના સર્વસ્વનો
સમાવેશ થયેલો છે માટે હે ભગ્ય પ્રાણીઓ પરમભક્તિથી
આ નવપદની આરાધના કરો

જેઠ્ઠિરસિધ્ધાસિજ્ઞાતિ જેઅ, જેઆવિ સિજ્ઞાદ્સતિ
તેસવ્વે વિહુનરપય-જ્ઞાણેણ ચેવનિન્મત

ભૂતકાલમા જેઓ સિદ્ધિપદ પામ્યા, વર્તમાન કાલમા
જેઓ સિદ્ધિપદ પામે છે (મહાવિદેહ આદિ ક્ષેત્રોમા) અને
ભવિષ્યકાળમા જેઓ સિદ્ધિ પદ પામશે તેઓ સર્વ નિશ્ચયથી

આ નવ પદ (અથવા નવપદ પેઢીનું ગમે તે એક) ના
ધ્યાનથી જ સિદ્ધિ પામે છે એમ જાણવું

“एयंच परमतर्च परमरहस्य च परममत च
परमत्थ परमपय पन्नत्त परम पुरिसेहि ”

શ્રી તીર્થંકર ગણધરાદિ મહાપુરુષોએ આ નવ પદને
પરમતત્ત્વરૂપ, પરમરહસ્યરૂપ, પરમમત્તરૂપ, પરમાર્થરૂપ,
અને પરમપદરૂપ વર્ણવ્યું છે

ततोतिजपपसिद्ध्य अट्ट महामिद्धि दायगसुद्ध
सिरि सि ध चकमेय आराहपरममत्तिद

તેથી હે જાઓ ! ત્રણ જગત્મા પ્રસિદ્ધ, અષ્ટમહા
સિદ્ધિઓને આપનાર, અને વિશુદ્ધ થીસિદ્ધચક્ર ધત્રનું-
નવપદનું પરમશક્તિથી તમે આરાધન કરો

શ્રી શ્રીપાલ મહારાજાએ અને મહાસતી મયણા
મુંદરીએ આ નવ પદના આરાધનથી આત્મ કલ્યાણ સાધ્યું
છે તેમને શારીરીક રોગો-કેદ વગેરેની શાંતિ થઈ અને
અતઃકરણશુદ્ધિ પણ થઈ અનુક્રમે નવજન્મ કરી સિદ્ધપુદ્ધ
અને અને મુક્ત થયે

દરેક પ્રાણીને આલબન-નિમિત્તની જરૂર છે નિમિત્ત
વાસ્તી આત્મા છે શુદ્ધ નિમિત્ત પામી, શુદ્ધ આલબન
મેળવી મુગ્ધુ જન્માત્માઓ શુભ માર્ગે સદી સન્માર્ગે-
આત્મકલ્યાણના માર્ગે વળી પરમતત્ત્વ પામે છે આપણે
પણ એટલા માટે જ આ નવ પદનું આરાધન કરવાનું છે
નવપદનું આલબન એ સર્વ શ્રેષ્ઠ આલબન છે અને એટલા
માટે કહ્યું છે કે—

આલવણાણિ જડવિહુ, વહુપ્પયારાણિસતિસત્યેસુ
તહવિહુનવપયજ્ઞાણ સુપહાણ મિતિ જગગુરુણો

યદપિ શાસ્ત્રોમા ધણુ પ્રકારના આલબનો-મોક્ષમાર્ગ
જણાવ્યા છે પરંતુ નિશ્ચયથી જગદ્ગુરુ ધોતીર્યકર દેવોએ
શ્રી નવપદનાધ્યાનને સર્વથી મુખ્ય કરાવે છે

જગતનુ એવું કોઈ તરવ નથી, એવું કોઈ ધ્યેય કે
ધ્યાનથી કે જેનો સમાવેશ આ નવ પદોમા ન થઈ શકતો
હોય આ શ્રી સિદ્ધચક્રમા દેવગુરુ ધર્મરૂપ રત્નત્રયીનો
સમાવેશ થયો છે આ મહાન નવપદનો આરાધક કેવો
હોવો જોઈએ તે માટે વાંચો—

“ જ્ઞા તો દાન્તો નિરાશ્રમ, વપશાન્તો જિતેન્દ્રિયઃ,
પ્રતદારાધકો જ્ઞેયો, વિપરીતો વિરાધક ”

ક્ષમાશીલ, હાત, આરમ્ભ સમારંભનો ત્યાગી, શાત
સ્વભાવી અને છુતેદ્રીય, આવો ભવ્ય પ્રાણી નવપદનો
આરાધક છે આથી વિપરીત વર્તનારો વિરોધક છે

નવ પદની આરાધના કરનાર ફરેક મુમુક્ષુ ભવ્ય
પ્રાણીએ કોઈ પણ જાતના ઐહીક સુખની અભિલાષા
રાખ્યા સિવાય, કષાયોનો ત્યાગ કરીને, અહ અને મમને
મુકીને પવિત્ર થઈ શુદ્ધ ચિત્તથી સ્વસ્થપણે દૈન્ય થઈ નવ
પદની આરાધના કરવી જોઈએ

આ તપના આરાધકે સચિત્ત પરિહારી, એકલ
આહારી, ભૂમીસચારી, ઘ્રાણચારી, સમક્ષિતધારી અને પાદ
ચારી બની આવશ્યક કાર્યોની અવશ્ય આરાધના કરવી જોઈએ

૧. આવશ્યક

આમા સામાયિક, ચઉવિસત્યો, વહન, પડિછમણું, કાઉસગ્ગ, અને પચ્ચકખાણુનો સમાવેશ થાય છે આ છ આવશ્યક સવારસાંઠે જાણે વાર અવશ્ય કરવા જ જોઈએ આત્માની વિશુદ્ધિ, પાપથી પાછા હઠતું અને આચારની વિશુદ્ધિની અભિલાષથી અપ્રમત્તપણે આવશ્યકની આરાધના અવશ્ય કરવાની છે માટે અવશ્ય આ ક્રિયા કરવી જ જોઈએ

૨. પઢિલેહણુ

ક્રિયામા વાપરવાના, તથા રાત્રે સ્થાપના ઉપયોગી સર્વ ઉપકરણોની પ્રતિષ્ઠાના ઉભય ટક ઉપયોગપૂર્વક અવશ્ય કરવી જ જોઈએ આ ક્રિયા પ્રાતઃકાળમા પ્રકાશ થયા પછી અને સંધ્યા સમયે સૂયોસ્ત પહેલા અવશ્ય કરવી જોઈએ

૩. દેવવહન

ત્રણ ચૈત્યવહન, પાંચ નમુત્યુણુ અને આઠ થોથોવડે કરાતું આ ઉત્કૃષ્ટ દેવવહન ત્રણે કાળ કરવાનું છે આ દેવવહનમા સુખ્યત્વે બાર અધિકાર આવેલા છે આ દેવવહનથી શ્રી તીર્થકર ભગવતોના આરેનીશોપાનીઆરાધના તથા જ્ઞાનાદિ શુભોની અને તીર્થોદિની આરાધના થાય છે

૪. ચૈત્યપરિપાટી—

જોછામા જોછા હમેશા નવ દેહરે દર્શન કરવા જતું અને દરેક જગ્યાએ જોઈ જોઈ ચૈત્યવહનાદિ કરવા વખતનો સંકેત હોય તો જોઈ-યા તો વધુ મદિરમા નવ પ્રતિમાશુ સન્નિધિ નવચૈત્યવહનો તો અવશ્ય કરવા

૫. ગુરૂવહન—

ગુરૂના સદ્ભાવે વિધિપૂર્વક ગુરૂવહન અવશ્ય કરતું

શુદ્ધિએ શ્રી સિદ્ધચક્ર મહાત્મ્યરૂપથી શ્રીપાલચરિત્ર વગેરે સામળવું—અધ્યાન અવધુ કરવું અને શુદ્ધ પાસે પ્રત્યાધ્યાન-(પચ્ચખાણ) કરવું એ યાદ રાખવું કે શુદ્ધી આરા પૂર્વક કરેલી સર્વધર્મ ક્રિયાઓ વિશુદ્ધ અને કલવતી થાય છે ને સ્નાન તથા પૂજા

આ દિવસોમા સમુદ્ધપણે સ્નાનપૂજા તથા રોજ જે પદ્મ આરાધન વ્યાસવું હોય તે પદ્મી પૂજા બોલીને, પત્રી અથ્થ પ્રકારી પૂજામાથી પૂજાઓ ક્રમસર બજાવવી અને નવમે દિવસે આખી પૂજા નવ પદ્મી વિસ્તારથી બજાવવી નવપદ્મ વિવિધવર્ણોવાળું માર્કવું બનાવવું, અને બધાએ સાથે રહી ગીત, નૃત્ય, વાણી, અને રાગરાગણીપૂર્વક, અર્થ મમળને ઉત્સાહ ને ભક્તિથી પૂજાઓ બજાવવી

૭ કાઉત્સગ—

કરેક પદ્મના જેટલા શુભ હોય તેટલા લોગસ્મને કાઉત્સગ તે તે દિવસોએ અવશ્ય કરવો કે યોત્સગની ક્રિયાથી શરીર સબધી સર્વ ક્રિયાઓનો ત્યાગ કરાય છે અને તે દ્વારા મન, વચન કાયાના યોગોની અપગતા રોકી સ્થિરતા પ્રાપ્ત કરાય છે બાર પ્રકારના તપમા કાઉત્સગ જે જ અવ્યતર તપનો છેલ્લો ભેદ છે તેના આરાધનથી કર્મ નિર્નરાડપ મહાન્ લાભ પ્રાપ્ત થાય છે

૮ ખમાસમણા—

કરેકપદ્મના જેટલા શુભ હોય તેટલી પ્રદીક્ષણ કરી તે તે પદ્મના દ્વંદ્વા અને શુભો બોલવાપૂર્વક પદ્મના શુભોની સખ્યા પ્રમાણે ખમાસમણા દેવાનાં છે ખમાસમણનો બીજો અર્થ પચાગપ્રહિનાત જે શરીરના પાંચે અંગો બે હાથ,

જે પત્ર અને મરતક નમાવીને કરાવી આ ક્રિયાથી વિનયની આરાધના છે “ વિનયમૂલો ધર્મો ” ધર્મનું મૂલ્ય વિનય છે આ ક્રિયાથી ઉત્તરોત્તર શુભવૃદ્ધિ થાય છે તેમ જ જે જે શુભ ભાલીને ખમાસમજાવે છે તે તે શુભોને વિચાર કરીએ અને આ શુભો આપણામા આવે તેવી ભાવના ભાવવી અને આપણે એવા યર્ષાએ તેવો અભિલાષ કરવો.

૯ નવકારવાળી (નવ) —

દરેક પદના બેઠબાર ભવ કરવાના હોવાથી વીસ નવ કારવાળી હમેશા કમશ સુદા સુદા પડની, ચિત્તની એકાગ્રતાપૂર્વક મણવી અને ત્યાગુધી વીસે નવકારવાળી એક સાથે જ મણવાની છે છતાં અનિવાર્ય કારણે જરૂર પડે તો જોડામા જોડી પાંચ નવમવાળી પુરી કરીને પછી જ બીજા કાર્યમા જોડાવું પાડ્યથી જોડી નવકારવાળી બહુત્રીમા દેવાલી નથી પવિત્ર પહોતું આલબન લઈ ચતુર્થ આ ધ્યાન ધર્મ-ધ્યાનના ચાર લેડોમા પદસ્થ નામનું બીજુ ધ્યાન છે.

આ પવિત્ર દિવસોમા દરેક ધર્મક્રિયાઓ ચિત્તની એકાગ્રતા વિશુદ્ધિ અને ચાતિપૂર્વક કરવાની છે શુભ અને શુદ્ધ ક્રિયાઓથી અપૂર્વભાવની વૃદ્ધિ થાય છે અને ભાવની વૃદ્ધિ થીજ ધર્મનિર્જ્વાલ થાય છે અને તેનાથી અપૂર્વ શિવ પ્રાપ્તિ થાય છે નિમિત્તવાસી આત્મા છે માટે શુદ્ધ ક્રિયાના આલબનથી શુદ્ધ ભાવની જાગૃતિ થાય છે કારણુ વિના કાર્યની ઉત્પત્તિ થતી નથી આ વસ્તુ સમજાય તો ચૈદમા અયોગીશુભ સ્થાનકરૂપી કાર્ય સિદ્ધ થયું નથી, ત્યાં સુધી ચોતપોતાના શુભસ્થાનકને ઉચિત ક્રિયાઓની આવશ્યકતા છે જ એ જાણવું જોઈએ નહિ ક્રિયા દ્વેષો ખેદવા હુ-ય છે.

અને ભાવશિરા (સેર) તુલ્ય છે કૂવો જોવા સિવાય પાણીની સેર પ્રકટતી નથી; અને સેર ફૂટયા સિવાય પાણીનો અખૂટ સ મહં યતો નથી જોટલે ક્રિયા અને ભાવ જન્નેની આવશ્યકતા છે

કદપતક અને ચિંતામણી રત્નથી અધિક મહત્વ ધરાવતી આ શુભ ક્રિયાઓ ભાવની પરમશુદ્ધિ અને અતિ ઉલ્લાસપૂર્વક કરવી જોઈએ ખાસ કરીને વિષક્રિયા, ગરલ ક્રિયા, અને અનનુષ્ઠાન ક્રિયાનો ત્યાગ કરી તદ્દહેતુ ક્રિયા અને અમૃતક્રિયા યુક્તિઓએ કરવી જોઈએ તદ્દ હેતુક્રિયામાં ઉત્તમ અનુષ્ઠનના રાગથી ક્રિયા કરાય છે અને તે અમૃતક્રિયાની પ્રાપ્તિ કરાવી આપનાર છે

અમૃતક્રિયામાં શ્રી વીતરાજ ભગવતોએ જતાવેલ માર્ગ પ્રતીતિમશ્રદ્ધા, અને આત્માના અપૂર્વ વીર્યોલ્લાસ પૂર્વક અને મોક્ષની અભિલાષથી કરાતી ક્રિયાએ અમૃત ક્રિયા છે, અને જે ક્રિયા ચાલતી હોય તેમાં જોક્ષત્રતા હોય શાસ્ત્રકારોએ કહ્યું હોય તે જ પ્રમાણે આદરપૂર્વક ક્રિયા ચાલતી હોય, ચિત્તનો ઉલ્લાસ અને પરિણામની શુદ્ધિ ભરાભર હોય તે અમૃતક્રિયા છે

ઉત્તમ ક્રિયાની શુદ્ધિ માટે ક્રિયા સિદ્ધના પાંચ સાધનો-ક્રમિક અવસ્થાઓ આપી છે તેમાં પ્રલિધાન-મન વચન અને કાયાની જોક્ષત્રતાપૂર્વક, વિચાર, વાણી અને વર્તનની વિશુદ્ધિપૂર્વક ક્રિયા કરવી તે પછી પ્રવૃત્તિસાધના આ ક્રિયાવિધિપૂર્વક, વિજ્ઞાનપૂર્વક અને પૂર્વોપરના સબધ પૂર્વક કરવી અને આદિથી અત્યુચી તમામ અંગોમાં વ્યવસ્થાપૂર્વક ક્રિયા કરવી તે ત્યાર પછી વિદ્યજ્ય હરેક શુભ

ક્રિયામાં લાલચ, દાક્ષિણ્યતા, આળસ-પ્રમાદ સાધનનો અભાવ વગેરે વિદ્યો આવે છે તે બધાને છૂટીને આદરેલી શુદ્ધ ધર્મક્રિયામાં બરાબર સ્થિરતાપૂર્વક આગળ વધવું આવતા દરેક પ્રતિબધોને છૂટવા તે વિદ્યજ્ઞ પછી મિદ્ધ - કાર્યની સિદ્ધિ થાય તે સ્વાભાવિક છે જેમ ચિત્રકાર એકાગ્ર સાધનાથી સુંદર ચિત્ર આલેખે છે અને સફલતા મેળવે છે તેમ શુદ્ધ ક્રિયાકાર કાર્યસિદ્ધિ મેળવે છે અને સફલ થયેલી કાર્યસિદ્ધિનો અન્ય સુધાત્રમાં વિનિયોગ કરવો-યોજના કરવી, શુભ પ્રવૃત્તિમાં મુગ્ધુ છૂટીને જોડવા તે વિનિયોગ છે આખા છેલ્લી જે તો કાર્યના પરિણામરૂપ છે અને પ્રથમની ત્રણઅવસ્થા તો કારણરૂપ છે અનુધાનમાં વિધિનું મહાત્મ્ય દર્શાવતા શાસ્ત્રકાર બગવતોએ દરમાખ્યું છે કે

આસન્નસિન્ધયાળ વિદિપરિણામોયદ્વોદસયકાલ

વિદિવાઓ અવિદિમત્તિ, અમલ્લનિઅદૂરમવાળ ॥૧॥

અરુપ સમયમાં મુક્તિગામી છૂટીને સદાકાલ-નિરતર વિધિ કરવાના પરિણામ રહે છે તેમને વિધિ ઉપર રૂચી - આદર-પ્રેમ અને શ્રદ્ધા સદાકાલ રહેજી ■ જ્યારે અભવી અને હીર્ષ સસાર પરિભ્રમણ કરનાર દૂરભ્રમ્ય છૂટીને વિધિનો ત્યાગ અને અવિધિ પ્રત્યે બાકિ રહે છે અર્થાત્ આ છૂટીને વિધિ-ક્રિયા ઉપર અરૂચિ-અભાવ-અનાદર અને અપ્રેમ રહે છે

ધન્નાળ વિદિજોગો વિદિપક્સ્વારાહમાસયા ધન્ના

વિદિ બહુમાળીધન્ના વિદિપક્સ અદૂસમાધન્ના

વિધિની આરાધનાનો (વિધિનો) યોગ ધન્ય પુરુષોને

પ્રાપ્ત થાય છે, વિધિપક્ષનું આરાધન કરનાર સદાકાલ ધન્ય પુરૂષો છે, વિધિનું બહુમાન કરનાર ધન્યપુરૂષો છે, અને વિધિપક્ષને દૂષણ નહિ દેનાર પણ ધન્યપુરૂષ છે

શાસ્ત્રકાર ભગવતોએ તો વિધિનું-શુદ્ધ યજ્ઞ અને વિવેકપૂર્વકની વિધિને આચરનાર તથા શુદ્ધ ક્રિયા કરનારને શુકલપાક્ષીક કહ્યા છે અને વિધિ ન કરનાર કે ન આદરનારને કૃષ્ણપક્ષીક કહ્યા છે એટલે આ વસ્તુ વિચારીને હરેક સુમુક્ષુએ શુદ્ધ ક્રિયા પ્રેમી થવું જોઈએ

આ માટે શાસ્ત્રકાર ભગવતોના નીચેના વચનામૃતો બહુ જ મનન પૂર્વક વાંચીને જીવનમાં ઉતારવા જેવા છે

“ જો જો કિરિયા હાઈ મોમયોનિયમા સુરક-
પક્ષિઓ અતો પુગાલ પરિઅદસુમિજ્ઞાઈ ”

જે જે ક્રિયાવાદી છે તે ભવ્ય છે અને અવશ્ય શુકલ પાક્ષિક છે તે એક પુખ્ત પરાવર્તની અદર સિદ્ધ થાય છે

આદ્યાશ્રુત સૂચિના વચનોના આધારે પુખ્ત પરાવર્તથી અધિક સસાર તે કૃષ્ણપક્ષ અને તેની અદરનો કાળ તે શુકલપક્ષ બાણવો

અને એજ વસ્તુ આ પ્રમાણે છે ભૂઓ-

“ જે સિમવટ્ટો પુગાલ પરિઅટ્ટો સેસઓઅસસારો
તે સુકપ કિલ્લઆલ્લ અવરે પુળ કળહપક્ષિઆ ”

જેઓને ઠંઠક ન્યૂન અર્થ પુખ્ત પરાવર્ત સસાર બાકી છે તે શુભ પાક્ષિક અને બીજા (તેથી અધિક સસારવાળા) કૃષ્ણપાક્ષિક બાણવા

રતા પૂર્વક ધર્મક્રિયાઓ કરવી જોઈએ આમ કરતાં અનુષ્ઠા-
નના—ક્રિયા શુદ્ધિના ચારે પ્રકાર જાળવવાથી ક્રિયામાં
અભિરૂચી અને આહર જાગે છે તે ચારે અનુષ્ઠાન આ
પ્રમાણે છે પ્રીત્યનુષ્ઠાન, ભક્ત્યનુષ્ઠાન, વચનાનુષ્ઠાન અને
અસંગાનુષ્ઠાન અત્યંત પ્રીતિ પૂર્વક જે અનુષ્ઠાન થાય તે
પ્રીત્યનુષ્ઠાન બહુમાન અને આહરપૂર્વક જે અનુષ્ઠાન થાય
તે ભક્ત્યનુષ્ઠાન આગમનને અનુસારે જે અનુષ્ઠાન કરાય
તે વચનાનુષ્ઠાન અને સહેજ બાવથી આત્મા શુભ માર્ગે
પ્રવર્તે તે અસંગાનુષ્ઠાન વચનાનુષ્ઠાનથીજ આત્મા અસંગા
નુષ્ઠાનમાં પ્રવર્તે છે
ક્રિયા કરનારે—

“કરણ પ્રીતિ આહર ધણે, છસાસા જાણુનો સગરે,
શુભ આગમ નિર્વિઘ્નતા, એ છે શુદ્ધ ક્રિયાના લિંગરે”

આ પ્રમાણે પુરેા ખ્યાલ રાખી શુદ્ધ ક્રિયા કરવા

પુરેપુરેા પ્રયત્ન કરવો જોઈએ

જૈન અને જૈનેતર તહેવારોનો ફરક—

જૈનદર્શન મુખ્ય તથા ત્યાગમાર્ગનું પ્રજાપક છે એટલે જૈન-
પવોમાં પણ મુખ્ય તથા ત્યાગ-તપ-સયમનું જ અધિક મહત્ત્વ
રાખ્યું છે પૌદ્ગલીક મુખ્યસમ્પત્તિનો ત્યાગ કરી, ખાવાનું પીવાનું
છોડી શાંતિથી સમભાવપૂર્વક આત્મતત્ત્વની વિચારણા એજ
જૈન પવોનો ઉદ્દેશ છે કઈ રીતે આત્માની શુદ્ધિ થાય,
છે રીતે કમં જોઈનો નાશ થાય અને કઈ રીતે આત્મા
સર્વ કર્મોનો ક્ષય કરી સિદ્ધજીવ અને મુક્ત બને એજ
જૈનપવોનો ઉદ્દેશ છે એટલા ખાતર હરેક જૈનપવોમાં
ઉપવાસ-તપ-પૌષ્ઠ, સામાયિક, પ્રતિક્રમણ, શાસ્ત્રપ્રવણ,

જીનપૂજા, દર્શન જીનલક્ષિત વગેરેને મહત્વ અપાતું છે જ્યારે અન્ય દર્શનીયોની જોડાદશી જુઓ દેરાળ ખાવાની છૂટ-ગોઠળ આઠમ જૂઓ દિવસે તો પેટ ભરીને દેરાળ ખાય અને પાછુ રાત્રિના જન્મ ઉજવ્યા પછી ખાય છતાંયે ઉપવાસ માને ઇસાઈ અને મુસ્લીમ તહેવારોમા પણ એવું જ થાય છે માત્ર જૈનદર્શને પોતાના દરેક તહેવારોમાં ત્યાગ અને તપ ઉપર ભેર આપી ઉપવાસ રાખ્યો, ત્યા (સાકરીસ) કલાકનો ઉપવાસ કરવાનું જણાવ્યું ઉપવાસમા દિવસે માત્ર તૃપાની શાંતિ અર્થે ઉકાળેલું પાણી પીવાની છૂટ આપી છે આવી જ રીતે આચાર્યશ્રી આદિ તપમાં પણ વિગત નો ત્યાગ આદિ કહ્યું છે

આ આચાર્યશ્રી તપના મુખ્ય બે પવો છે આસો અને ચૈત્રની શાશ્વતી જોળી નવ દિવસ આતપકરવાનો છે જોમા, ફાલગુણ, ફાલગુણ, વી, ગોળ-(સાકર) તેલ કડાવિગર્હ-મીઠાઈ વગેરે તળેલી વસ્તુઓ આ છ વિગતનો ત્યાગ કરવા સાથે મરચુ, હળદર, ધાણાજીર, વધાર વગેરેનો ત્યાગ કરવો અર્થાત્ રસોને પણ જીતવા માત્ર મધ્યાહ્ન સમયે એકજવાર અને તે પણ નીરસ રાધેલા (ભાદેલા) અનાજનો ઉપયોગ કરવો અને તેમા પણ ઉલ્લાદરી તપનો ઉપયોગ કરવો અમુક દ્રવ્ય અને અમુક કવલ પ્રમાણ આહાર લઈ તપને ચોભાવવું, અને આમ કરી ઇન્દ્રિયોના દમન માટે તત્પર રહેવું એ આ તપના ઉદ્દેશની નજીક જવા જેવું છે આસો શુદ્ધિ ૭-થી શરૂ કરી પૂર્ણિમા સુધી આ તપ કરવાનું છે એવું જ ચૈત્ર માસમા પણ છે આત્માની શાંતિ શુદ્ધિ અને સમભાવ શારીરીક શુદ્ધિનો લાભ પણ આ તપથી પ્રાપ્ત થાય છે

આ જોળીના દિવસો શાન્તી અઘાઈના દિવસો ॥
 “ દોલાસયજ્ઞ-તાઓ ” પ્રસિદ્ધ છે પવોનો મુખ્ય અર્થ જ
 એકે જેમાં આત્માધર્મની વધુમાં વધુ નજીક પહોંચે
 આર ભસમાર બનો ત્યામ કરી, ‘ સદ્ મમ ’ થી મુક્ત થઈ,
 બાહ્ય અને અભ્યંતર પરિચયથી મુક્ત બની સમભાવ પૂર્વક
 ધર્મનું આરાધન કરે, જ્ઞાન-શીયલ, તપ અને ભાવ પૂર્વક
 જ્ઞાન દર્શન અને ચારિત્રની વધુ આરાધન ધાય એજ હેતુથી
 પવો, મહાપર્વો અને પર્વતિથીઓ રાખવામાં આવી છે આ
 જોળીના દિવસો પણ એજ ઉદ્દેશથી રાખ્યા છે આ દિવ
 સોમા દેવ-શુદ્ધ અને ધર્મ તત્વની આરાધના કરવાની ॥
 શુદ્ધ શ્રદ્ધા અને હૃદયની પરમ વિશુદ્ધિપૂર્વક આ તપનું
 આરાધન કરવાનું ॥ શુદ્ધ શ્રદ્ધા અને હૃદયની વિશુદ્ધિપૂ
 ર્વક જ્યોત્સનામળીશ્રીપાલ મહારાજ અને મયણા
 મુદ્દરીઓ આ તપનું આરાધન કરી આત્મ કંયાણુ સાધ્યુ
 સાથે જ શ્રીપાલ ચરિત્ર વાચતા શ્રીપાલ મહારાજની
 સરલતા મૃદુતા, નમ્રતા અને સન્નિવૃત્તતા મુખ જ પ્રગમ
 નીય છે પરદેશમાં પણ ધર્મનું આરાધન, હુ ખમા કે
 મુખમાં પણ દેવ-શુદ્ધ-ધર્મ ઉપરની અટલ શ્રદ્ધા, સમુદ્રમાં
 પડતાં પણ નવ પદનું ધ્યાન, ખવલ ચેક પ્રતિની તેમની
 સન્નિવૃત્તતા, સસરા પ્રતિ અને શાશ્વત પ્રતિની નમ્રતા અને
 સરલતા શીખવા જેવી છે

સાથે મયણા મુદ્દરી, સતિચિરોમણી મયણાની શ્રદ્ધા,
 સાહસ અને દૃઢતા, પિતાશુ સમક્ષ સત્ય પણ હિતધારી
 કહેતા રો’ નથી ખાતી પતિવ્રતા જીવન ઉત્તર પાળે છે
 પતિને ધર્મ માગે’ વાળે છે ત્રા જધું શ્રીપાલ મહારાજના
 ચરિત્રમાંથી શીખવાનું છે

આપણે સુખ તો ભોઈએ છે પણ ઠેવું સુખ ભોઈએ
 છે નિર્લેખ, અવિચળ અને અખડ, નિર્લેખ સુખ એટલે
 ભેમા દુખની દાયા સરખીયે ન હોય પછી તે સુખ
 અવિચળ અને અખડ ભોઈ અર્થાત્ આવેલું સુખ કદી નય
 નહિ એ સુખ અમર હોય, યામત હોય એવું ભોઈએ
 અને પાછું તે સુખ અખડ સુખ હોય અર્થાત્ કદીયે અદ્ય
 ન યાય ખડિત ન યાય તેવું હોય હવે વિચારો નિર્લેખ
 અવિચળ ને અખડ સુખ માટે સાધનો કેવા ભોઈએ ?
 ત્યારે આજે જે સાધનો સુખની ઈચ્છાથી તૈયાર રાખ્યા છે
 તે કેવા છે તે જૂઓ-શરીર તો ચચળ છે, આહાર તો
 ચચળ છે, ભોગોપભોગના સાધનો તે ચચળ છે, લક્ષ્મી
 ચચળ છે, ઘરભાર, વાડીવજીરા, કુટુંબ પરિવાર બધાં
 ચચળ છે હજી વિચારો ભાવળના બીજમાથી આંખો ઉઠે
 ખરો ? કોઠરા વાન્યાથી ચોખા ઉઠે ખરો ? પાણીમાં મીઠું
 નાખ્યાથી ગળ્યું થાય ખરું ? નજ યાય તેમ નિર્લેખ અવિ
 ચળ અને અખડ સુખ, વચળ-અચિર-અનિત્ય સાધનોથી
 મળે ખરું ? નજ મળે નિર્લેખ, અચળ, અખડ સુખ પ્રાપ્તિ
 માટે સાધનો પણ નિર્લેખ, અચળ અને અખડ જ એકઠા
 કરવા પડશે અને તે સાધનો ત્યાગ-તપ-સવમ છે એ
 ત્યાગ, તપ અને સવમની સાધના માટે જ આ નવ પદનું
 આરાધન ■ અખડ અઠ સ્વરૂપ આ નવ પદના આરાધન
 થી, દ્રવ્ય અને ભાવથી નવે પદોનું આરાધન કરવાથી જીવને
 નિર્લેખ, અવિચળ અખડ સુખ પ્રાપ્ત થશે આપણે હવે
 નવે પદનું હુંક સ્વરૂપ ભોઈએ

શ્રી અરિહંત પદ્મ આરાધન

તત્પડરિદત્તેઽ દ્વારસદોસ વિમુક્તકે વિસુદ્ધનામપ
પયદિયત્તે નય મુરરાણ દ્વાપદનિચ્ચપિ ॥

અદાર દોષથી રહિત, કેવલ જ્ઞાનથી સુદ્ધ, તત્વને પ્રકાશિત કરનાર, દેવરાજથી મહિત એવા અરિહંતનું નિરંતર ધ્યાન કરો.

આ સિદ્ધ અકર્મા દેવ, ગુરૂ અને ધર્મ તત્વનો સુદર સ્થાવેશ કરવામા આવ્યો છે. પ્રથમના છે તત્વમા દેવ તત્વ છે, પછીના ત્રણ તત્વમા ગુરૂ તત્વ છે અને છેલ્લા ચાર તત્વમા ધર્મ તત્વ આપ્યું છે.

હવે સૌથી પ્રથમ જે અરિહંત ભગવતની આરાધના કરી છે તેમનું સ્વરૂપ જોઈએ અરિ=અતુ હંત=હણે-નાશ કરે અરિ-કયા? અતરંગ અતરંગ છ શુન્યો છે તે આ પ્રમાણે કામ, ક્રોધ, મદ, મોહ, લોભ અને દ્વેષ જે આ છ એ અતરંગ વિષુઓને છતે તે અરિહંત આ અરિહંત ભગવત અદાર દોષથી રહિત છે તે અદાર દોષ આ પ્રમાણે છે.

દાનાતરાય

અરતિ

લાભાતરાય

ભય

વીર્યાતરાય

ચોક

લોભાતરાય

જુજુબ્સા-નિદા

ઉપલોભાતરાય

કામ

હાસ્ય

મિથ્યાત્વ

રતિ

અજ્ઞાન

નિદ્રા
અવિરતિ

રાગ
દેષ

શ્રી અરિહત ભગવત અવરગ ૬ સત્રુઓનો જય
કરી અદાર દૂષણોથી રહિત બની બાર શુભ (અતિશયો) થી
વિભૂષીત હોય છે તે બાર શુભ આ જ પ્રમાણે છે

અરોઠે વૃક્ષ—જ્યા તીર્થંકર ભગવતનું સમવસરણ
રચાય ત્યા અરિહત ભગવતના હેઠથી બાર શુભ મોડુ
આસોપાલવનું વૃક્ષ દેવતા રથે છે જેના નીચે બેસી ભગવાન
દેશના આપે છે તે

સુરપુષ્પ વૃષ્ટિ—એક ચોજન પ્રમાણ સમવસરણ
ભૂમીમા જળસ્થળમા ઉત્પન્ન થયેલા સુગંધી પશ્ચવર્ણી સચિત
ફૂલોની વૃષ્ટિ, હીંચણ પ્રમાણ દેવતાઓ કરે છે તે

દિવ્ય ઠેવનિ—ભગવતની વાળીને માલવ ઠેશ રાગ
રાગણીમા વીણા વાસળી આદિક સ્વર વડે દેવતાઓ સુર
પુરે તે

આમરે—રત્ન જહીત સુવર્ણની ડાઘીવાળી ચાર જોડી
પ્રવેત આમરો દેવતાઓ ભગવતને વીંઝે છે તે

આસન—ભગવતને બેસવાને રત્ન જહીત સુવર્ણમય
સિંહાસન દેવતાઓ સમવસરણમા રથે છે તે

લામ ડલ—ભગવતના મસ્તકની પાછળ ચરદ ઋતુના
સૂર્યના કિરણો જેવું ઉગ્ર તેજવાળું લામ ડલ (તેજનું મંડલ)
દેવતાઓ રથે છે તે આ લામ ડલ ભગવતના તેજને
પોતાના તેજમાસહરી લે છે લામ ડલ ન હોય તો ભ
ગવતના સુખ સામું જોઈ શકાય નહિ

દુદુહી—જગતતના સમવસરણુ વળતે દેવતાઓ
દુદુહી વગેરે વાણત્રો વગારે છે, અને તે દ્વારા એમ
સૂચવે ॥ ઠે ઠે જાળ્ય પ્રાણીઓ શિવમાર્ગના સઘવારા તુલ્ય
આ જગવતને સેવો! સેવો

છત્ર—સમવસરણુમા જગવતના મસ્તક ઉપર, ઉપરા
ઉપર ત્રણ ત્રણ છત્રો દેવતાઓ રહે છે

આ છત્રો શરદ ઝાતુના ચક્ર તુલ્ય ઉલ્લસ અને
મોતીની હારોથી મુચોન્નિત હોય છે અરિહત જગવત
સમવસરણુમાં પૂર્વો ભિન્નુજ બેસે છે અને બીજા ત્રણે દિશા
ઓમા જગવતના જેવા પ્રતિબિંબો દેવતાઓ રહે છે તેથી
બાર છત્ર ચારે દિશામા મલીને રચાય ॥ સમવસરણુ
સિવાય પશુ આઆઠદેવકૃતપ્રાતિહાર્યં દરેક તીર્થંકર જગવતની
સાથે ચાલે જ છે-હોય છે

આ આઠ પ્રાતિહાર્યં કહેવાય છે જ્યારે નીચેના ચાર
અતિશય કહેવાય છે અને તે ચારે અતિશયોઃ ચારઘાતિ
કર્મ-દાનાવરણીય, દર્શનાવરણીય મોહનીય અને અતરાય
કર્મના ક્ષય-સર્વંયા ક્ષય યયા પત્ની મહાપુણ્યાત્મા શ્રી
તીર્થંકર જગવતોને સદાયે હોય છે

૧ અપયાપગમાતિશય—ઉપદ્રવનો નાશ

ઉપદ્રવનો નાશ બે પ્રકારે છે સ્વાશ્રયી અને પરાશ્રયી
આમા સ્વાશ્રયીના બે ભેદ છે દ્રવ્ય ને જ્ઞાવથી

દ્રવ્યથી—સર્વ રોગોથી પોતે રહિત હોય છે

જ્ઞાવથી—અહારે દ્રવ્યોથી પોતે રહિત છે જે
આગળ આપણે જોઈ ગયા

પરાશ્રયી અપાયાપમમાતિશયથી પારકાના ઉપદ્રવો
શમી જાય છે એટલે કે જ્યાં જ્યાં ભગવત વિચરે ત્યાં
ત્યાં હરેક દિશામાં મળીને સવાસો જોજન સુધીમા પ્રાપ્ત
કેઈ પણ જાતના રોગો જેવા કે મરદી, ડાહોરા, વૈર,
અતિવૃદ્ધિ અનાવૃદ્ધિ-(દુઃખ) મહાયુદ્ધ વગેરે શાત થઈ જાય

જ્ઞાનાતિશય—મૃત, ભવિષ્ય ને વતમાનને જાણે છે
જૂએ છે અધોત્ સર્વજ્ઞ-સર્વદર્શી કેવળ જ્ઞાની-સર્વજ્ઞ જ્ઞાની
બને છે સચરાચર જગતના હરેક જાવોને જાણે છે જૂએ છે

પૂજાતિશય—સમસ્ત જગતમા પૂજાય છે દેવદાનવ
બ્યતર, નર, નરોત્તમ રાજા-મહારાજા બધાએ પ્રભુજીને
ભાવથી નમી છે-પૂજે છે

વચનાતિશય—જેનાથી તીર્થંકર ભગવતની વાણી
દેવ મનુષ્ય અને તિર્થંચોને પોતપોતાની ભાષામા સમજાય
છે શ્રી તીર્થંકર ભગવતની વાણી પાત્રીસ શુદ્ધોથી સુક્તો
હોય છે

આ અરિહંત ભગવતો વર્તમાન ભવથી પૂર્વના ત્રીજા
ભવે અરિહંતાદિ વીશ સ્થાનકો અથવા વીશમાંથી બધે તે
એક સ્થાનકની આરાધના કરે છે સર્વીજીવ કૃદશાસ્ત્રન રસી
આવી સર્વ જીવોના કલ્યાણની કામના કરે છે અને તીર્થ
કર નામ કર્મનિષ્ણાચીત કરે છે પછી ત્યાંથી દેવલોકમા યાતો
નરકમા જઈ પુનઃ મનુષ્ય ભવમા આવે છે અહીં એમનું
વ્યવન થતાં માતા યૌદ્ધ મહા સ્વપ્નનો જૂવે છે ઇદ્રમહા
રાજા વ્યવન પ્રસન્ને સ્મૃતિ કરી તે ઉજવે છે તેઓ વ્યવન
થતાં જ મતિ, શ્રુત અને અવધિત્રણેજ્ઞાનોથી અલ્પકૃત

હોય છે પણ તેમનો જન્મ થતા દેવતાઓ વગેરે જન્મકાયા
શુક ઉજવે છે પણ યથા સમયે દીક્ષા સ્વીકારે છે દીક્ષા પહેલા
વર્ષદાન આપે છે તેઓ છદ્માસ્થાવસ્થામાં રહી ઉગ્ર વિહાર અને
તપ-ધ્યાન આદિથી ચાર ઘાતિકર્મનો ક્ષય કરી સર્વજ્ઞ સર્વ
દર્શી વીતરાગ અરિહંત બને છે અને પછીજ ધર્મોપદેશ
આપે છે તેઓ સૌથી પ્રથમ ધર્મોપદેશ આપી સન્માર્ગ
દર્શાવતા હોવાથી આ પદ્મ આપણે પ્રથમ સેવન કરીએ છીએ

અરિહંતને પ્રથમ નમસ્કાર કેમ ?—નવે પદ્મ
અરિહંત ભગવતને પ્રથમ કેમ સ્તવ્યા આ પ્રશ્ન ઉઠે તેવો છે
અરિહંત ભગવત કરતા સિદ્ધ ભગવતોનું સ્થાન ઉચ્ચ છે
મહત્વનું છે કારણ કે અરિહંત ભગવતો પણ દીક્ષા સ્વી-
કારે છે ત્યારે “નમો સિદ્ધાંત” ઉચ્ચારે છે તેમજ સિદ્ધ
ભગવતો આઠે કર્મથી સહિત છે જ્યારે અરિહંત ભગવતો
ચાર કર્મથી સહિત છે આટલું છતાંયે નમો અરિહંતાણ
કેમ પ્રથમ છે ?

ઉત્તર—તમારો પ્રશ્ન બ્યાબળી છે પરંતુ આ જગતમાંથી
સિદ્ધ ભગવતોને ઝોળખાવનાર કોઈ હોય તો તે અરિહંત
ભગવતો છે તેમજ મુચુખુ છવેને મોક્ષ માર્ગ દર્શાવનાર પણ
અરિહંત ભગવતો છે અર્થાત્ જેમણે સિદ્ધ ભગવતોનો આપણને
પરિચય કરાવ્યો, સિદ્ધનું સ્વરૂપ સમજાવ્યું, સિદ્ધિનો માર્ગ
દર્શાવ્યો, આત્મ તત્વ સમજાવ્યું અને ધર્મ માર્ગ પ્રદર્શ્યો
માટે આવા ઉપકારી ભગવતોને સૌથી પ્રથમ સ્તવ્યા છે
તે યોગ્ય જ છે અરિહંત ભગવતો ન હોય તો આપણને
સિદ્ધ ભગવતો છે, તેમનું આનું સ્વરૂપ છે અને આપણે
તેમના માર્ગે ચાલવાથી સિદ્ધિ પાડના બોક્તા થઈ શકીએ

તેમ છીએ આ બધું યથાર્થ રીતે તે ઠાણ મમભવત ?
 આ બધું સર્વજ્ઞ સર્વ દર્શાથીવીતરાગ અરિહત ભગવતોએ
 દર્શાવ્યું છે માટે જ સૌથી પ્રથમ અરિહત ભગવતોની
 આરાધના કરાય ॥ અરિહતભગવતના બારે શુણોની
 પ્રાપ્તિની અભિલાષાથી આપણે પણ શ્રીઅરિહત ભગવતનું
 મન વચન કાયાથી-શુદ્ધિ થકા અને શાંતિ પૂર્વક આરાધન
 કરી અરિહત પદ પ્રાપ્ત કરીએ

અન્તમા—

“ મહાગોપ મહામાહણ કહિયે, નિર્ધામક સમ્પ્રવાહ
 ઉપમા એકવી જેહને છાને, તેભનનમિયે ઉત્સાહરે

× × × ×
 અરિહત પદ ખાતો થકો, કવ્વક શુણ પાળાયરે
 લેહ છેહ કરી આતમા, અરિહત રૂપી થાય રે ”

(બીર ભુનેશ્વર)

ઉપવ્રજ સજ્ઞાણ મહોમયાણ, સત્પાદિ હરાસણ સડિયાણ
 સદેસજાણ દિવસજનજાણ, નમો નમોહો વસવાજિનાણ

ઉત્પન્ન થયુ છે ઉભવલ કેવલજ્ઞાન જેમને, સતપ્રાતિ
 હાર્થથી યુક્ત આસન ઉપર બેઠેલા, અને સનમનેને સુંદર
 ધર્મ દેશના આપનાર એવા ભુનેશ્વર ભગવતોને સદા
 નમસ્કાર હો નમસ્કાર—

શ્રી ગિદ્ધ પદનુ આરાધના—

પનરમ મેયર્પસિલ્લે સિ જે ઘણકમ્મર ૪ વિમુક્ક
 સિ ઘાણત ચલકકે જ્ઞાયહ તમ્મય મળા સયય

પદર લેદો વડે પ્રાપ્ત કરાવું, ગાહ કમ્ જલધથી

રહિત, અનત ચતુષ્કથી મુક્ત મેઘ મિ. ખોલ્યો
મનવાળા થઈને ધ્યાવો અર્થોત્તિ સ્વરૂપ

આપણે જે સૌથી પ્રથમ કહેતા હતા
સ્વરૂપ જોયું, તે અનિશ્ચિત થયેલું છે. આ
રહિત છે પરંતુ તેમને સેવક તરીકે જોઈએ
આયુષ્ય ચાર ઠમ્ કલ સોચાત્ કહેવાય છે. આ
ભગવતો આ ચારે અર્થોત્તિ મેઘ મિ. ખોલ્યો
અર્થોત્તિ સર્વ કમોથી રહિત મ. મિ. મ. મ. મ.
માય છે ત્યારે સિદ્ધ કહેવાય છે મેઘ મિ. ખોલ્યો
નથી, જરા નથી, મુક્ત મ. મિ. મ. મ. મ.
અને ઉપાધિ નથી, તેઓ મ. મિ. મ. મ. મ.
સિદ્ધ ભગવત કહેવાય છે મેઘ મિ. ખોલ્યો
સિદ્ધ પાંચી આરાધના અર્થોત્તિ

સિદ્ધના પદ છે સ્વરૂપ

સિદ્ધના પદ છે જે મ. મ. મ. મ. મ.

પ્રાપ્તિ કરી શકાય છે મ. મ. મ. મ. મ.
વગેરે અણત સિદ્ધ છે (૧) મિ. મ. મ. મ. મ.
(૩) અતીથ સિદ્ધ મ. મ. મ. મ. મ.
સિદ્ધ ભગવત ચક્રવર્તિ મ. મ. મ. મ. મ.
વગેરે છે (૬) સત્વિર કે મ. મ. મ. મ. મ.
અનભાવા વગેરે છે. (૭) મ. મ. મ. મ. મ.
(૮) નપુસપ્રવિર મ. મ. મ. મ. મ.
પુદ્ગલ સિદ્ધ કરે મ. મ. મ. મ. મ.
કપિલ મ. મ. મ. મ. મ.
મેઘવિલ

દેવતા
મતા
નીકળી
કહે છે
ગી હોય
અને
રહિત
છતાયે
સિદ્ધા
છે કે
હેવાય
"
નનક
બીજા

મનત
આપણે
કમા હેવત
સર્વ બ્રેષ
દેવથી સર્વથા
અને શાન્ત
આવું, જ
છે અને

સિદ્ધ તે છે કે જે એક સમયે એક સિદ્ધ થયા (૧૪) અનેક સિદ્ધ તે કહેવાય છે કે જે એક સમયે અનેક સિદ્ધ થાય જેમ શ્રી ઝપ્પાદેવ ભગવત વગેરે (૧૫)

સિદ્ધ ભગવતો આઠે કર્મથી રહિત છે તે આઠ કર્મના ક્ષયથી આઠે ગુણો આ પ્રમાણે પ્રાપ્ત થાય છે

૧ જ્ઞાના વરણીય કર્મના ક્ષયથી અનન્ત જ્ઞાનગુણ પ્રગટ થાય છે

૨ દર્શના વરણીય કર્મના ક્ષયથી અનન્ત દર્શનગુણ પ્રાપ્ત થાય છે

૩ વેદનીય કર્મના ક્ષયથી અન્યા બાધ મુખ પ્રાપ્ત થાય છે

૪ મોહનીય કર્મના ક્ષયથી ક્ષાયિક સમ્યક્ત્વ અને યથાખ્યાત ચારિત્ર ગુણ પ્રાપ્ત થાય છે જે અનન્ત ચારિત્ર રૂપ છે

૫ આયુષ્ય કર્મના ક્ષયથી અક્ષય સ્થિતિ પ્રાપ્ત થાય છે જન્મ, જરા મૃત્યુના અભાવ રૂપ શાશ્વત સ્થિતિ રૂપ ગુણ પ્રાપ્ત થાય છે

૬ નામ કર્મના ક્ષયથી અરૂપીપણા રૂપ અમૃતત્વ ગુણ પ્રાપ્ત થાય છે

૭ ગોત્ર કર્મના ક્ષયથી અગુરુ હલુ ગુણ પ્રાપ્ત થાય છે

૮ અન્તરાય કર્મના ક્ષયથી અનન્તઆત્મવીર્ય વગેરે ગુણ પ્રાપ્ત થાય છે

જીવનો સ્વભાવ ઉર્ધ્વ ગામી છે જેમ તુંબડુ સદાયે પાણીમાં તરે છે ધૂમાડો ઉઠે જ બાધ છે તેમ આત્મા

સદાચે ઉત્તર જામી સ્વભાવી છે પરંતુ કર્મ પડવથી દેવા
 ચેલો હોવાથી સસારમાં રહે છે કર્મ પડવ અદ્ય યતા
 સમૂહ નહ યતા ધનુષ્યમાથી છૂટેલા બાણની માફક નીકળી
 તે સિદ્ધી રથાને પહોચે છે આ રથાનને સિદ્ધ શિલા કહે છે
 સિદ્ધ શિલા પીરતાલીય લાખ ચોળન લાળી પહોળી હોય
 ૥ હોઠાએ રહેલી છે શુદ્ધ રહેટિક સમાન ઉજ્જવલ અને
 સ્વચ્છ છે, અને અર્ચુન મુવર્ણમયી છે સર્વ કર્મથી રહિત
 યચેલા, રૂપ, રસગમ, સ્પર્શ વગેરે શુભથી રહિત છતાંયે
 અનંત શુભવાળા સિદ્ધ ભગવતો છે એકત્રીય શુભે સિદ્ધા
 તમારું સ્વરૂપ પણ સમજી શકાય છે માટે જ કહ્યું છે કે
 “હિમ અહ કર્મ અભાવે અડગુણ, વળી ઇગતીશ્વ કહેવાય
 વળી વિશેષે અનંત અનંતશુભ, નાણુનપણુ નિરખાય ”

આવા અનંત અનંતશુભ વિભૂષીત નિબનદ
 નિજસ્વરૂપાનંદના લોકતા સિદ્ધ ભગવતોને આપણે બીજા
 પદમાં આશીર્વાદ છીએ

સિદ્ધ ભગવતોને અનંત ચતુષ્કમા અનંત જ્ઞાન અનંત
 દર્શન, અનંત ચારિત્ર અને અનંત વીર્ય કહેવાય છે

આવા શાશ્વત સિદ્ધ પદની પ્રાપ્તિને અર્થે આપણે
 સિદ્ધ પદની ઉપાસના કરીએ આ પ્રથમ બે પદમાં દેવત
 ત્વની આરાધના થાય છે સસારમાં સર્વોત્તમ, સર્વ શ્રેષ્ઠ
 તત્વ દેવતત્વ છે અને તે સર્વ શુભી, રાજ દેવથી સર્વથા
 મુક્ત, જન્મ જરા આધિ બ્યાધિથી રહિત અને શાશ્વત
 અનંત શુભોથી શોભતા એજ દેવાધિ દેવ હોય આવું જ
 દેવતત્વ વહનીય છે, પૂજનીય છે ઉપાસનીય ૥ અને
 ધ્યાતવ્ય છે

સિદ્ધ જાગરતોના આઠે શુદ્ધોના ઇશાન દ્વારા આપણે
આઠ શુદ્ધ ધર્મ જની સિદ્ધિ પદ ધીમાતિ ધીમ પામીએ
અને સાચા સિદ્ધ જનીયે જોડતા જાગર આ પદ આરાધન
ઠરવાર્તુ છે દ્રવ્ય અને જાગરી સિદ્ધ પદનો આરાધક અવરજ
સિદ્ધિ પામે છે

અન્તર્ભા—

શુપાલીત રસભાવજે, કેવલ દસજન્યાલીરે
તે ઇશાના નીજ આલભા, તેણે સિદ્ધ શુભ જાલીરે

* * * *

શુભ જનત નિર્મલ ધર્મા, સદજ અવરજ દિગ્ધ
અદ કર્મમલ દુષ્ક કરી, ભયે સિદ્ધ નમોવાસ

* * * *

શુભ જોડતીસ પરમા મારે, સુરિયા આસ્વાદ (ચિત્ર)
જોવ જુગતયે સિદ્ધ દેવારે, શુભ જોનો આસ્વાદારે //

સુરમણ શુભ ગિરુગાદનારે જનત શુભનિ કીધરે //

જનત વમે વર્મોત ડહારે, તેણે શુભ સમીધરે //

* * * *

સાક્ષ વિજ્ઞાન અભાવથી, પ્રગટયો મુદ્ધ સ્વભાવ
જોયથી જ્ઞાન જનત જલ, તે સિદ્ધ નમો મરી જાવ
જનત જ્ઞાન દરજન ધણી, શુભ જગ જલ જનત
સાક્ષ જનત શુભ અનુભવે, નમો સિદ્ધ જનત

* * * *

ભાતિ જરા શુભ મરણ નવેદન, આદ્ય અચલ અવિધારીરે
પુરજ્ઞાનદ પરમપદ કોઠતા, જનત અનુદય પારીરે

સિદ્ધાંતમાળ મુરમાડવાળ, નમો નમોજ્ઞાન વડજકવાળ

આનંદરૂપી રમાના આશય, અનંત ચતુષ્ક સુહૃદ જોવા
સિદ્ધોને નમસ્કાર હો નમસ્કાર હો

આચાર્ય પદનું આરાધન —

પદાવારપવિત્રે, વિમુક્ષયસિધ્ધતદેસણુજુતે

પરબ્રહ્મ પરિકલ્પર, નિચ્ચક્ષાણ્દ સુરિવર

પદાચાર્યની પવિત્ર, સિદ્ધાન્તની વિશુદ્ધ દેશના આપ
નાર, પર ઉપકારમા તત્પર જોવા સુરિપુત્રવતું નિરતર
ધ્યાન કરો

નવ પદમાં આચાર્ય ભગવતનું ત્રિભુ ધ્યાન છે શુદ્ધ
તત્ત્વમા આચાર્ય ભગવત સૌથી પ્રથમ ॥ આચાર્ય ભગ
વતોને “ નમું સૂરિ રાજા સદા તત્ત્વ તાન્ત, છનેદ્રા મમે
મૌઢ સામ્રાજ્ય ભાન્ત ”નું બહુ માન આપી ત્રીજીનશાસ
ના રાજા કહ્યા છે આચાર્ય ભગવતને છત્રીય શુભોદ્ધી
ચોખતા કહ્યા છે તેઓ સદાએ અપ્રમત્ત પલ્લે પોતેશુદ્ધ પદ્મા
ચાર પાળતા અને બીજાની પાસે પદાવતા માન્યા છે,
અને પરવાહિજો સાથે વાદ કરી વિજય લક્ષ્મીને મેળવવા
મા ઠેસરી સિંહ જોવા દુર્ધર માન્યા ॥ રાજા મહારાજા
જોને પ્રતિજોધી જૈન શાસનની પ્રભાવના કરનાર, અને
જૈન શાસનને ટીપાવનાર કહ્યા છે
તેમને—

“ પદ આચાર જે સુધા પાળે મારગ બાળે સાચો
અને

નિત્ય અપ્રમત્ત ધર્મ ઉવ જોસે, નહીં નિકયાનકપાય
જેહને તે આચારજ નમોજો, અઠણ અમલ અમર્શિ ”

કહ્યા છે નિરતર અપ્રમત્ત પછે શુદ્ધ ધર્મદેશના દેનાર,
અને સહાયે લબ્ય હોવોના ઉપકાર માટે તત્પર હોય છે

છત્રીશ ગુણો આ પ્રમાણે છે પાંચે ઈન્દ્રિયોને છત
વાથી પાચગુણુ, બ્રહ્મચર્યની નવ પ્રકારની નવ વાઙ્મૃત્ત યથાર્થ
પછે પુણ્ય પાલણ કરત હોવાથી નવગુણુ, ચારે પ્રકારના
કષાયોથી રહિત, ક્રોધ-માન, માયા અને લોભથી અજગા
રહે તેનાથી ચાર ગુણુપ્રાપ્ત થાય છે પાંચે મહા વ્રતોને
સુદર રીતે અજાડ પછે પાલે તેના પાચગુણુ, પાચ આચાર
જ્ઞાનાચાર, દર્શનાચાર, ચારિત્રાચાર, તપાચાર અને વીર્યા
ચાર આ પાંચે આચારોને શુદ્ધ પછે પાળે, અને તેથી
તેના પાચગુણુ, પાચ સમિતિ અને ત્રણ ગુપ્તીનું યથાર્થ
પછે પાલન કરે, આ અષ્ટ પ્રવચન માતાનુયતના પૂર્વક
પાલન કરવાથી આઠ ગુણુ પ્રાપ્ત થાય છે, એટલે ૫, ૬, ૪
૫, ૫, ૫, ૩ = ૩૬ આ છત્રીશ ગુણોથી અલકૃત આચાર્ય
ભગવત હોય છે તેમજ જે છત્રીશ ગુણના ખમાસણા
દેવાય છે તે ગુણો આ પ્રમાણે છે

૧૪ પ્રતિરૂપાદિ—

પ્રતિરૂપ, તેજસ્વીતા, યુગપ્રધાનાગમ, મધુર વાક્ય,
ગાભીર્ય, ધૈર્ય, ઉપદેશ તત્પરતા, અપરિચ્છાદિ, (જેમના
જાણવામા આવેલી ગુપ્ત વાત કદી પણ બહાર ન જાય તે)
સૌમ્ય પ્રકૃતિ, સચ્ચ રીલતા, અભિગ્રહ, અવિકલ્પકતા
(અનાત્મચિંતા) અચપલતા, પ્રશાન્ત હૃદય

૧૦ ક્ષમાદિ ધર્મ—

ક્ષમા, મૃદુતા, આજ્ઞા, સુકિત, તપ, સુધર્મ, સત્ય
શીલ, આદિચન્ન, બ્રહ્મચર્ય

૧૨ ભાવના

અનિત્યત્વ, અશરણુ, અસાર, એકત્વ, અન્યત્વ અશુ-
ચિત્વ, આશ્રય, સવર, નિર્જરા લોક સ્વભાવ, મોધિ દુર્લભતા,
ધર્મ કથાહંદુર્લભતા

આ સિવાય બીજી પણ ઘણી છત્રીશીઓ થાય છે

તેઓ જૈન શાસ્ત્રુ રક્ષણુ-પ્રભાવના આક્રિમા સહાયે
તત્પર હોય છે આવા ગુણુ અપન્ન આચાર્ય ભગવતનું
ત્રીજે પડે સ્મરણુ-ધ્યાન-આરાધન કરી આપણે પણ તે
ઉત્તમ પદ પામી મુક્તિ-સિદ્ધિના શાશ્વત પદને પામીએ

આ જીવને માતા પિતા પત્નિ કે પુત્ર જે સુખ નથી
આપી શકતા તે શાશ્વત સુખ આચાર્ય ભગવતની સેવાથી-
આરાધનાથી જીવને પ્રાપ્ત થાય છે માટે આધિવ્યાધિ,
ઉપાધિથી મુક્ત થઈ શુદ્ધ મનથી આચાર્ય પદનું આરાધન
કરવું જોઈએ આચાર્ય ભગવતના છત્રી ગુણોના વિસ્તારમા
છત્રીશ છત્રીશીઓ ઉપલબ્ધ થાય છે

આચાર્ય ભગવત નિરતર અપ્રમત્ત રહી પચાચાર
પાળે પળાવે, મુનિઓને સારણુ, વાચણુ, ચોવણુ, પાઠિ
ચોવણુ ચારે પ્રકારની શિક્ષા આપે, શુદ્ધ શાસ્ત્ર આનુસારી
ધર્મ દેશના પ્રરૂપે છે અને તેથી ઠહું છે

" ઉત્કૃષ્ટા ત્રીજે, ભવે પામે અવિચળ ઠાણુ "

આવા આચાર્ય પદની આરાધનાથી આપણામા ઉત્તમ
ગુણુ રશા જામે છે અને આપણે પણ શાશ્વત અવિચલ
સ્થાનકના મોક્ષતા બનીએ છીએ

અન્તમા—

ધ્યાતા આચરજ જહા, મહામત્ર શુભ ધ્યાનીરે
પદપ્રરથાને આતમા, આચારજ હોય પ્રાણીરે
x x x x

છત્રીશ છત્રીશી શુભે, શુભ પ્રધાન મુર્ખીદ
હનમત પરમત ભણુતા, નમો તેહ સૂરીદ
x x x x

આઠ પ્રમાઠ તણ ઉપદેશે, વિક્રમા સાત નિવારે
ચાર શિક્ષા કરહન પકિ બોહે, અઠ અનુયોગ સલાળે
પકિદ્વાદિકચોઠ શુભધારી, ક્ષાતિ પ્રમુખ દશ ધર્મ
બાર ભાવનાભાવિત નિજ આતમ, એ છત્રીશ શુભ વર્મ
x x x x

નમું સૂરિરાજ સદાતત્વતાન, હને દ્રા ગમે મોઠ સામ્રાજ્ય લાન
ષટ્ વર્ગવર્ગિત શુભે ચોભમાના, પ આચારને પાલવે સાવધાના
ભવિ પ્રાણીને દેશના દેશકાળે, સદા અપ્રમત્તાયયા સૂત્ર આદે
શિક્ષેશાસનાધાર કિન્દતિ ક'પા, જગે તે ચિરહવને શુદ્ધ જલ્પા
અત્યમિયે હન સૂરજ દેવક, અદે ને જગદીવો
ભૂવન પઠારથ પ્રકટ નપદુ તે, આચાર જ ચિરહવો

સૂરીણ દુરીકયકુમ્હાણ નમો નમોસૂર સમવ્પદાણ

જેમણે કલ્પકને દૂર કયા છે અને સૂચ સમાન તેજ
સ્ત્રી હ તે સૂરિપુત્રવને વારવાર નમન હો

ઉપાધ્યાય પદનુ આરાધન —

ગણતિત્તોષ્ટ નિરત્તેષ્ટતત્ત્વજ્ઞાવળમિરજ્જુત્તે
સઙ્ગાણ લીળમને સમ્મજ્ઞાણ્હ ઉજ્જાણ્

ગણ (અગ્ર)ની રક્ષા કરવામા તત્પર, સુત્રાર્થના ધ્યાનમા ઉદ્યુક્ત, અને સત્ત્યાયમા લીન-તહાકાર એવા થી ઉપાધ્યાયજી મહારાજને સારી રીતે ધ્યાવે.

નવ પદમાં ચતુર્થ કથાને બિરાજમાન આ ઉપાધ્યાયજી મહારાજ, અગ્રમાં રહેલા સમસ્ત સાધુગણની સતત રક્ષા કરે છે સાધુ જીવનમા ઉપયોગી તત્વોની પુર્તિ કરી આપે છે તેમજ સાધુઓને પઠનપાઠનમા જાગૃતિ આપે છે ઉપાધ્યાયજી મહારાજ પાસે પ્રકારના સ્વાધ્યાયમા-વાચના, પૃચ્છના, પનાવર્તના, અનુપ્રેક્ષા, અને ધર્મ કથામા સહાયે તત્પર હોય છે ઉપાધ્યાયજી મહારાજ તો “નહિ સૂરિ પશુ સૂરિ જણને સહાયા” છે તેમજ “ત્યક્ત મહ મોહ આયા” છે અને “વળી દાદશાંખાદિ સૂત્રાર્થે જાને, છકે સાવધાના નિરૂદ્ધાબિમાને” કહ્યા છે.

ઉપાધ્યાયજી મહારાજ પરમ ત્યાગી સવેગી હોય છે સૂત્રાર્થે જ્ઞાનમાં તત્પર હોય છે ખીર નીરનો વિવેક કરનાર જણનાર હોય છે.

“તપસજાએ રતસહા, દાદશ અગનો ધ્યાતા રે ઉપાધ્યાય તે આવમા, જગ બન્ધવ જગ જાતા રે”

ઉપાધ્યાયજી મહારાજમા મુરખ સિધ્ધને પણ જ્ઞાની બનાવવાની શક્તિ છે “પહાણને પદ્મવ આણે”ની અર્પણ શક્તિ હોય છે ઉપાધ્યાયજી તો સસાર સમુદ્રથી તારનાર કુશલ નિર્યામક છે.

“એ ઉવજ્જાય નિર્યામક પામી, સુતો બવસાયર સુખે તર”

ઉપાધ્યાયજી મહારાજ પચ્ચીથ ગુણોથી વિભુષીત હોય છે અગીયાર અંગ, બાર ઉપાગને જાણે અને ચરણ સીતરી અને કરણ સીતરીને પાળે તેમજ અગીયાર અંગ અને ચૌદ પૂર્વજ્ઞ અધ્યયન કરવું અને કરાવવું આ તેમની ગુણ પચ્ચીશી છે તેનું દુકુ સ્વરૂપ આ પ્રમાણે છે અને આવી પચ્ચીશ પચ્ચીશી પણ છે

ઉપાધ્યાયજીના પચ્ચીથ ગુણ આ પ્રમાણે છે

૧૧ અંગપઠન પાઠન તત્પરતા—શ્રી આચારાગ, શ્રી સૂત્રકૃતાંગ, શ્રી સ્થાનાંગ, શ્રી સમવાયાગ, શ્રી જગવત્સંગ, શ્રી જ્ઞાતાધર્મ કથાંગ, શ્રી ઉપાસકદશાંગ, શ્રી અત કૃદશાંગ, શ્રી અનુત્તરોપપાતિકદશાંગ, શ્રી પ્રશ્ન વ્યાકરણાંગ, શ્રી વિપાકાંગ

૧૪ પૂર્વ પઠન પાઠન તત્પરતા—શ્રી ઉત્પાદ, શ્રી અથાયણીય, શ્રી વીર્ધપ્રવાદ, શ્રી અસ્તિ નાસ્તિપ્રવાદ, શ્રી જ્ઞાનપ્ર, શ્રી સત્ય પ્ર૦, શ્રી વિદ્યા પ્ર૦, શ્રી કન્યાણુ પ્ર૦, શ્રી પ્રાણાવાય, શ્રી ક્રિયાવિશાલ, શ્રી લોક નિન્દુધાર

ઉપાધ્યાયજી મહારાજ સસાર વિષના વેધ છે જ્ઞાના જન આપી અજ્ઞાન અધકાર દૂર કરનાર કુશલ વેધ છે મોઢ નાગજી હેર ઉતારે છે ભાવના ચદન સમરીતલ વચનોથી ભવ્ય જીવોને પ્રતિભોધે છે સસાર સમુદ્રના નિર્ધોમક છે

આવા મહાન ઉપાધ્યાય પદને આરાધી આપણે પણ આવા પ્રજ્ઞવાન જની ઉત્તમપદ ચાન્ધત્ સ્થાન પામીયે

ઉપાધ્યાયજી મહારાજ પણ ઉત્કૃષ્ટે ત્રીજા ભવે ચાન્ધત્પદ—મોક્ષ સ્થાનનો લોકતા બને છે

અન્તર્ભા—

રાજકુમાર સરિખા મણિચિતકે, આચરજ પદ યોગ
ને ઉવજઝાય સદા તે નમતા નાવે ભવભય સોગરે
ભાવના ચક્રન રસ સમયયણે, અહિત તાપ સવિટાલે
તે ઉવજઝાય નમી ને ને વળી, છનચાસન અણુ વાળેરે

x	x	x	x
સત્ય	શૌચ	સતોષ	યુત,
ખલ	ત્યાગી	ઇદ્રી	જ્યી
શુભ	ધરતલ	સુધારસી,	ખસી
વસી	બુદ્ધિ	છન	આગમે,
શિખ્ય	વર્જને	શિખવે,	સૂત્રારથ
પહાણને	સ્વણ	સમા કરે,	પણવીસગુણના
ભાવવાચક	ત્રીજે	ભવે,	લહે શિવ સુખ નિરધાર

અરણ્ય સીતરી અને કરણ સીતરીનું કુલ ૨૧૨૫ આ પ્રમાણે
છે પ્રથમ અરણ્ય સીતરીનું ૨૧૨૫ આ પ્રમાણે છે

વયસમગ પમ્મસં વમવે ભાવરવ પ વંમગુતી

નાનાદિતિમ તવ કોહ નિગમદાઇ વરણ બોવેમ

૫ નત, ૧૦ શ્રમણ ધર્મ, ૧૭ મંયમ, ૧૦ વેવાટત્વ, ૧
અહા ગુપ્તિ, ૩ ઝાનાદિ, ૧૨ તપ અને ૪ ક્રોધાદિનિમદ આ પ્રમાણે
સીતેર બેદો ■

કરણ સીતરી (કિયાના ૭૦ બેદો)

પિંદ વિસોદી સમિદ, માવળ પદિમાય દિવ્ય તિરોહો

પરિહેહન ગુતીઓ જમિમદા વેવ કરણ તુ

૪ પિંદ ગિ ૫ સમિતિ, ૧૨ ભાવના ૧૨ પ્રતિમા, ૨૫
પ્રતિ લે

વારી મતગજ ઠેસરી, પણ વીસ ભારનાદાર
 સુતત્ય વિધારણ તપ્પરાણ નમો નમો વાયગ રૂઝરાણ
 સૂત્રને અર્થના વિસ્તારમા તત્પર એવા વારી મતગ
 ઉપાધ્યાયજી મહારાજને નમસ્કાર હો નમસ્કાર હો

સાધુ પદનું આરાધન —

સત્વાણ કમ્મ ભૂમિણુ વિરરત સુગગણેદિસગુણે
 મુત્તે મુત્તેશાયદ સુનિરાણ નિદ્ધિય વસાવ

સર્વ ઠમ્ ભૂમીમા વિહરતા, શુભસચ્ચુદથી સચુકત,
 શુભ, સુખ, ક્ષયાયનો જ્ય કરનાર મુનિરાજને નિરતર ધ્યાવો

નવ પદમા પાવનું સાધુ પદ છે અહીં નમોહોવસ
 દ્વલ્લાહુણ કદુ છે તેનું દારણ એ છે કે સર્વ ઠમ્ ભૂમીમા
 વિચરતા સાધુઓને વરના કરી છે સાધુઓમાં સ્થવિરકંપી
 અને જીનકંપી બન્ને સાધુઓ સરખા માની તેમને નમસ્કાર
 કર્યો છે સાધુઓના સત્યાર્થશ સુલોચી ચોખતા, સવત્ર
 વિચરતા જીનકંપી અને સ્થવિરકંપી સર્વ સાધુઓને વરના
 કરવા નમોસોએ કર્યું છે

સાધુઓમા પ્રમાદી સાધુ છે, અપ્રમાદી સાધુઓ છે,
 પ્રતિમા કંપી સાધુ છે, અપ્રતિમા કંપી સાધુ છે, ચૌદ પૂર્વો
 કે અગ્ર પ્રવચન માતા માત્રના જ્ઞાનવાળા પણ સાધુ છે અર્થાત્
 જીનકંપી, સ્થવિરમદ્ધિ પ્રતિમાકંપી, અપ્રતિમાકંપી, પ્રમાદી
 અપ્રમાદી બધા સાધુઓને સમાન ગણી નમોલોએ સન્ન
 સાદુણુ કદુ છે સાધુતારું સુખ્ય લક્ષણુ જોટલુ જ કે થી જીનેથ
 રની આરા અત કરણ પૂર્વક માને અને શુદ્ધ આચાર વિચાર
 પૂર્વક મન, વાણી અને કર્મથી કિંસા, જુક, ચોરી, અગ્રદા,

પરિચ્છેદો ત્યાગ અને વ્યવહારથી પણ જીનાદાનો ધારક હોય જ તેમજ કચ્ચન અને કામિનીનો ત્યાગી હોવો જોઈએ જેમનામાં જો ત્યાગ છે તે સધળા સાધુ છે અને તે સધળાને સાધુના સરખા પદે આરાધવા જો શાસનની આજ્ઞા છે

મોક્ષમાર્ગની સાધના સામે તે સાધુ ૧૫ અને પરબું કલ્યાણ કરે તે સાધુ ૭ મત, ૭ જીવનીકાયની રક્ષા, પાંચ ઇન્દ્રિયોનો નિગ્રહ, લોભ ત્યાગ (સતોષ) ક્રમા, શુભ ભાવનાભાવે, પ્રતિદેખનાદિ શુદ્ધ ક્રિયા કરે, સયમ યોગથી શુદ્ધ, મન શુભો, વચન શુભિ, કાય શુભિએ શુભ ક્રિયાદિ બાવીશપરીપદજન્યમા સમયે, મરણાત ઉપસર્ગોદિ સદ્ગતિ તત્પર બાવા સત્યાવીશ શુભોથી ચોલે તે સાધુ તે શુભો આ પ્રમાણે છે

સાધુના ૨૭ શુભ

૬ મતો-પ્રાણાતિપાત વિરમણ, મૃષાવાદ વિરં અહ તાદાન વિરં મૈથુન વિરં પરિચ્છ વિરં સત્તિ લોભન વિરં

૬ કાયરક્ષા-પૃથ્વીકાયરક્ષણ, અપકાયરં તેજકાયરં, વાયુકાયરં, વનસ્પતિ કાયરં વ્રસકાયરં

૫ ઇન્દ્રિય નિગ્રહ-૧પચેન્દ્રિયનિગ્રહ, રસનેદ્રિય નિગ્રહ, માણે દ્રિયનિગ્રહ, અયુરિન્દ્રિયનિગ્રહ, શ્રોતેદ્રિયનિગ્રહ

૧૦ લોભનિગ્રહ, ક્ષાન્તિ, ભાવવિશુદ્ધિ, પ્રતિદેખનાદિ ક્રિયા શુદ્ધિ સયમયોગશુદ્ધતા અકુચલયોગ નિરોધ-મન-વચન-કાયનોનિરોધ શીતાદિ પરિપદ સદ્ગતિ મારણાન્તિક પરિપદ સદ્ગતિ

સાધુપદની મહત્તા વર્ણવતા કહ્યું છે કે

" કરે સેવના સૂરિવાયમ ગળિની, હૈં વર્ણના તે
 ઠનીશી સુધિની
 સમીતા સદા પથ સમિતિ નિશુભા, નિશુખે નહીં કામ
 ભોગેપુ લીમા
 વળી બાદ અન્યતર શ્રધ્ધિગણી, હોયે સુકિને યોગ્ય
 આદિ પાળી,
 શુભાશાન યોગે વમે ચિત્તવાળી, નમ્રુ સાધુને તેહ નિજ
 પાપ ટાળી

આવા મહાત્માઓની આરાધના, ઉપાસના સેવા અને
 જકિતથી આત્મ શુદ્ધિ-આત્મ દયાણુ જરૂર થાય જ

જે સાધુ મહાત્માઓ નિરતર આત્માના શુદ્ધ સ્વભા
 વમા રમણુ કરે છે, જેમને માન નથી માયા નથી, મમતા નથી,
 અને જે ધ્યાન, તપ, કાઉસચગ, અભ્યાસ-સ્વાધ્યાયમાસદાયે
 તત્પર છે તપ તેજથી દેહીધ્યમાન છે, કર્મનો નાશ કરવામા
 તત્પર છે, જે ઠઠીયે પારદ્રી આશા રાખતા નથી જોવા
 કંઈલાના સાગર અને ત્રણ લોકના બધુ છે, તે સાધુ મહા
 ત્માઓ સદાયે વદનીય છે

સાધુઓ સદાયે સતોષી, મધુકરી વૃત્તિથી માત્ર દેહ
 દકાવવા ખાતરજ બૌચરીદ્યે, પાયે ઇન્દ્રિયોને પાળે છલુવ
 નિ કામતું નક્ષણુ કરે, અદાર સહસ્ર શિલાગના ધોરી, મુદર
 આચારને પાળે, જયજ્ઞા પૂર્વક દ્વિયા-સયમ લવન આરાધે,
 નવવિધ પ્રદાનચર્ચને પાળનાર, બારે પ્રકારના તપમા શુરા
 આવા શુણુ સ પ ન સાધુઓને વાદે આરાધે તે પુણ્યશાલી
 સમજવા

જે પુણ્યાત્મામુમુક્ષુ આવા સાધુઓનું શરણ સ્વીકારે
એ તેણે તે।

— જોણે જો ઋષિનું શરણ કર્યું તેણે
પાણી પહેલા બાધી પાળ ”

અન્તમા ક્ષમાશીલ, ઇન્દ્રિયોનું દમન કરનાર પાશ્વ
સમિતિ અને નણ્ણુ શુભિથી સુકત, માયા મમતાથી સુકત,
શુષ્ણુ સમુદ્ધથી શોભતા, પ્રમાદ રહિત અને મોહને માયાથી
રહિત જોવા મુનિવરના ચરણ કમલનું નિરતર ધ્યાન કરે।
હે જ્ઞાતમા તારે જોથી જરૂર ક'યાણુ છે તેમની આરાધના
કરવાથી આવા ઉત્તમ પદના સેવનથી તું ઉત્તમ બનીશ અને
સિદ્ધ સુદ્ધ સુકત પણ ચર્ચિ

સાધુ પદના શુણોનું ધ્યાન કરી આપણે ક્યારે જોવા
ઉત્તમ શુષ્ણુ સપન્ન સાધુ બની આત્માનું સાધીશું તેવી
ભાવના બાધી, શુષ્ણુ મિળવી-શુણી બની ક્યારે કમ'મલ
ટાળી સિદ્ધ સુદ્ધ સુકત બનીશું તે ભાવનાનું છે

આવા સાધુ પુરૂષો સદાયે વહનીય ॥

અપ્રમત્ત જે નિત્ય રહે, નવિ હરખેનવિશોભેર
સાધુ મુખા તે આતમા, શું મૂઠે શું લોચરે

x

x

x

x

નવવિધ પ્રદા શુભિ જે પાળે, બારસવિહ તપ શૂરા
જોહવા મુનિ નમિયે જો પ્રગટે, પૂરવ પૂણ્ય અકુરારે
સોનાતણી પરે પરીક્ષા દીસે, દિન દિન ચલતે વાને
સન્નમ અપ કરતા મુનિ નમીયે, દેશકાળ અનુમાનેરે

x

x

x

x

બાહ્ય અભ્યંતર તપ તપે, સોઠ પદ ઠરે ભપ
તે મુનિવરને વાહવા, પલકમા ભલે પાપ

× × × ×
અહિંસ અભ્યંતર ક્ષયી તણે, લેહ થયા નિર્લપ
અદરણ્ય યરણ તરણ તારણ મુનિ, અલવે ચિત્રપુર પથરે
જનુ, યુત તપશ્ચીકન્થિના ધોરી, મત દ્રવણ પરિકારી
અપ્રમત્ત પ્રજ્ઞાણ સ્વારી, મુનિ નમો ભેજ સમારીરે
માહુત મમાદિભગતમાણ નમોનમો મુદ્ધ દયાદમાણ

જેમલે મુદ્ધ રીતે સચમની સાધના કરી છે, દયા,
અને દક્ષિણ દમનથી શુદ્ધ છે તે સાધુઓને નમસ્કાર દો
નમસ્કાર દો

દર્શન પદનુ આરાધન —

મન્નજુરગીયાગમ પરિવત્ત ય મદદનમ્
દત્તગ રવગરદ્દે ર નિર્દર ધારદ મળધરણે

ધી ક્ષય જગત્ત પ્રજ્ઞીત આગમ તત્ત્વની અદ્વારૂપ
જેવા દર્શન રૂપી રત્ન રીપને નિરતર મનોમદિરમાં
ધારણ કરો

ધી સર્વજ જગત્તે પ્રતિપાદન કરેલા છવ, અછવ
પુણ્ય, પાપ, આયુષ, સ્વર, ભય, નિર્જેવા અને ગ્રોહ
આ નર નર, તથા વદ ક્રોધો, ચાર નિર્જેવા જે પ્રમાણ,
સમન્વય, સમન્વયે, તથા દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ, ભાવ આદિ
પદાર્થોમાં અદ્વા અને અનન્તાનુ જ પી ચારે દયાયોનો, તથા
અધ્યાત્મ પ્રે દર્શવાદિને નય, સ્વયોપદ્યમ અને ઉપદ્યમ
નિમલ આત્મ પરિણામ તે સમ્યક દર્શન છે

ત્યારે જીવ અપૂર્વ કરણ કરે છે અને ઠમ્ રિયતિ અન્ત દોઢા દોઢી સાગરોપમ પ્રમાણ રહે છે, ત્યારે સમ્યગ્ દર્શન પ્રાપ્ત થાય છે આ સમ્યગ્ દર્શની જીવને શુદ્ધ કેવ શુદ્ધ ધર્મ ઉપર દંઢ અનુરાગ અને ઘડા જાગે છે જવાભિ નદી અને બહુલકમો જીવોને આ વસ્તુ સહેજ કે સુલભનથી સમ્યક્ત્વ પ્રાપ્ત થયો પછી અર્ધ પુરુષ પરાવર્તથી અધિક સસારમા રહેવાપણું જીવનું નથી રહેતું તેનું જીવ જમણ મર્યાદિત થઈ જાય છે સમ્યક વના ઉપશમ, ક્ષયોપશમિક અને ક્ષાયિક ત્રણ બેદો છે તેમા ઉપશમસમ્યક્ત્વ, આ સમ્યક્ત્વ આખા જીવચક્રમા વધારેમા વધારે પાચ વાર પ્રાપ્ત થાય છે ક્ષાયોપશમિક સમ્યક્ત્વ અસંખ્યાવી વખત પ્રાપ્ત થાય છે અને ક્ષાયિક સમ્યક્ત્વ આખા જીવચક્રમા એક જ વખત આવે છે અને તે ઠીપણુ જતું નથી મોક્ષમા પણ જીવને ક્ષાયિક સમ્યક્ત્વ, કેવલ જ્ઞાન અને વીતરાગપણું છેજ

સમ્યક્ત્વ જોતો ધર્મ મદિરનો પાયો છે, ધર્મ વૃક્ષનું મૂળ છે મુક્તિ મદિરનો દરવાજો છે સમ્યક્ત્વ જોતો શુભ રત્નનું નિધાન છે સમ્યક્ત્વતો પરમ ઉપશમ-ક્રમા ભાવનું અનુપમ પાત્ર છે સમ્યક્ત્વ તો મોહાધાર દૂર કરવા માટે રત્ન દીપક સમાન છે મોહ સામ્રાજ્યનો નાશ કરવા માટે સમ્યક્ત્વ તો સુદર્શન ચક્ર છે સમ્યક્ત્વ જોનો મુક્તિ પ્રાપ્તિનું અપૂર્વ અને અનૂપમ કારણ છે

આદર્શન—સમ્યક્ત્વ ૬૭ બેદો છે સદૃશ્ય ૪, સિંગ ૩, વિનય ૧૦, શુદ્ધિ ૩, દૂષણ ત્યાગ ૫, પ્રજાવક ૮, ભૂષણ, ૮, લક્ષણ, ૫, ચલના (ત્યાગ) ૬, આમાર, ૬ ભાવના ૬, સ્થાન, ૬ આ સકલ બેદો આપમાણે છે,

૬ ભાવના—ધર્મવૃક્ષમૂલ, ધર્મપુરદ્વાર, ધર્મપ્રાસાદ
પીઠ, ધર્મોધાર, ધર્મસાબજ, ધર્મનિધાન

૬ સ્થાન—અસ્તિભવ, નિત્યાનિત્યોભવ, કર્મનોકર્તા
કર્મનો લોકતા, ભવનો મોક્ષ છે, અને મોલોપાય છે આવી
રીતે સમકીતના સહસ્રક શુષ્ક દુઃકમા અહીં આપ્યા છે
અને—

સમકીત વિષુ નમ પૂરવી, અજ્ઞાની કહેવાય
સમકીત વિષુ સસારમા, અરહોપરહો અચરાય

x x x x

સિદ્ધ મુહુર્ત દરશન દરસનસે અર્ધ પરિચદ્રે સિદ્ધીયે

સમ્યક્દર્શન એટલે શ્રી જીનેશ્વર ભગવતે કહેલા તત્ત્વો,
પદાર્થો-દ્રવ્યો ઉપર પૂર્ણ શ્રદ્ધા 'તમેવસ્યજનિસવજનિર્જે
દિપયેદયં' રૂપવૃત્તિભજે સમ્યક્ દર્શન શુષ્કોની ખાણ છે,
સમ્યક્ દર્શનથી કહામહટલે, કુમતિટલે અરે એતો ભવવ્યાધિ
નિવારણનું અમોઘ રસાયણ છે

આ પદનું આરાધન કરનાર મુમુક્ષુની હીનતા બાધ,
તેનામા સન્મતી, સદાચાર, અહીનતા અભયવૃત્તિ અને દૃઢ
શ્રદ્ધા બળે

આ પદનું આરાધન કરી મનોમહિરમા સમ્યક્દર્શન
રૂપી રત્નદીપકને પધરાવી સન્માર્ગગામી બનીયે અને સિદ્ધિ
પદ પ્રાપ્ત કરીયે

અન્તમા—

શમ સવેગાદિકશુભા, હય ઉપશમ જે આવે રે
દર્શન તેહીજ આતમા, શું હોય નામ ધરાવે, રે

વિના જોડથી જ્ઞાનમજ્ઞાનરૂપ, ચરિત્રવિચિત્ર ભવારણ્ય રૂપ
પ્રકૃતિ સાતને ઉપશમે સુચે તે હોવે, તિહા આપ રૂપે સદા
આપ જોવે

સમક્રિતી અકપવયલુ ધણી, પણ જ્ઞાની કહેવાય
અર્ધ પુખ્ત પરાવર્તમા, સકલ કર્મમલ અય
તરમા હમસુરતર વડો હોમીતા, સુરમણિ રયલુ મોભાર
તીમ સમ્રાજા શુભમા વડો હોમીતા, સમક્રિત શુભ નિરધાર રે

x

x

x

x

હનમક્રિત શુરસેવના હોમિતા, કહેણા હવની સાર
સધમક્રિત તીર્થે ભવરા, સમક્રિત નિર્મલકાર રે
જિણુત્તત-તેરદલકલણસ્સ, નમોનમોનિમ્મલ્લદમણસ્સ

હનેશ્વર ભગવતના તત્તમા રૂચી રૂપ નિર્મલ દર્શનને
નમસ્કાર હો નમસ્કાર હો

જ્ઞાન પદતુ આરાધાન —

જીવા જીવાદ પયયસમ્ય તત્તવરોહઠ વચ
નાર્ણ સન્નિગુણાણ મૂલ સિક્કેદ વિગણ

હવાહવાદિ પદાર્થ, સાચ અને તત્ત્વના અવગ્રોહરૂપ,
સર્વશુદ્ધોના મૂલરૂપ જોવા જ્ઞાનને વિનયપૂર્વક આરાધો શિખો
જ્ઞાનને તો સસારમા અપૂર્વ દીપક સમાન ઠહુ છે
જેનાથી માનવી હવર્તુ શુદ્ધ ચેતન્ય સ્વરૂપ બહી શકે છે
જ્ઞાન એ આત્માનો સ્વશુદ્ધ છે, અજ્ઞાન એ વિભાવદશા છે
જેનિજ્ઞાનલ્યોત્તિ પ્રકાશીત છે તેને આત્મ સ્વરૂપ, નિબનદ
અને સ્વભાવદશાનું વાસ્તવિક સ્વરૂપ સમજાય છે જડ અને
ચેતનના શુદ્ધરૂપ ને વિભાજ્ય સમગ્રજ્ઞાન છે

આ સમ્યગ્ જ્ઞાનને મીઠાધાકરને લેઈવા માટે અપૂર્વ સૂચ્ચ રૂપ કહેલ છે સમ્યગ્જ્ઞાન અજ્ઞાનાધકારનો નાશ કરવા માટે માણેકના દીપકરૂપ છે જે દીપક હદી જોલવાતો નથી, ઢકાતો નથી, જેને તેલ, વાટ, ઠેકાણીયાની જરૂર નથી એવો અપૂર્વ દીપક સમ્યગ્જ્ઞાન છે

આ સમ્યગ્જ્ઞાન દીપકના પ્રતાપે બદ્ધ અબદ્ધ, પેય અને અપેય, હીત અને અહિત, હેય સેયને ઉપાદેય, ક્ષીર નીરનો વિવેક વગેરે સમજાય છે

સમ્યગ્જ્ઞાન નિર્જરાનું પરમ માધન છે મોહરૂપી મટો નમત હાથીનો મહ ઉતારવા માટે સમ્યગ્જ્ઞાન કેસરીસિંહ જેવું છે સમ્યગ્જ્ઞાન સમ્યગ્દર્શનની નિર્મલતા અને વૃદ્ધિનું કારણ છે

“સકલ ક્રિયાનું મૂલ જે શ્રદ્ધા તેલનું મૂલ જે કહિયે તેહ જ્ઞાન નિતનિત વદી જે, તે વિષુ કહો કેમ રહિયે”

કહેવાયું છે તે વાસ્તવિક છે

જીવને આશ્રવનું સ્વરૂપ સમજાવી કર્મસમુહને આવતા રોકવાનું કર્તવ્યસામર્થ્ય જ્ઞાન પ્રેરે છે નિષીડ કર્મોના નાશનું સાધન જ્ઞાન છે

“બહુ ઠેકાંડો વરસે ખપે, કર્મ અજ્ઞાને જેહ જ્ઞાની યસોધાસમા, કર્મ અપાવે તેહ ”

એટલા માટે જ કહેવાયું છે

જ્ઞાન તો પરમ અમૃત છે, પરમ રસાયન છે, જ્ઞાન પરમ ઔષધ છે જુઓ —

પીપ્પમમમુદ્રોત્થ રસાયનમનોષધય

અનન્યાપેક્ષ મૈશ્વર્ય જ્ઞાનમાદુર્મનોષિણ

જ્ઞાન, સમુદ્રથી નહિ ઉત્પન્ન થયેલું અમૃત છે, જ્ઞાન ઔષધ વિનાનું રસાયન-જન્મ જરા અને મરણને હણનારું અપૂર્વ રસાયન છે, જ્ઞાન અન્ય અપેક્ષા-હાથી-ઘોઠા-રાજ કદિની અપેક્ષા વિનાનું અનન્ય એકધર્મ છે એમ જ્ઞાની પુરૂષો કહે છે

જ્ઞાન રાગ દેવની પરિણતિમદ કરી મોક્ષ માર્ગ બતાવનાર પરમ જ્યોતિ છે જીવનમા જ્યાં અશાન્તિનો દાવાનલ સ્થગતો હોય છે ત્યાં જ્ઞાન જોતો મહામેધનું કામ કરી અપૂર્વ શાંતિ વરસાવે છે આધિ બ્યાધિને ઉપાધીથી પીડાતા માનવીને જ્ઞાન પરમ શાંતિ આપનાર છે

જ્ઞાનના એકાવન બેઠો આ પ્રમાણે છે

૨૮ મતિજ્ઞાન—અજ્ઞતાવશક આર લેહે છે સ્પર્શન, રસન, પ્રાણ, શ્રોત્ર અર્થાવશક છ લેહે છે, સ્પર્શન, રસન, પ્રાણચક્ષુ, શ્રોત્ર, અને મન ઈહાના, અપાવના અને ધારણાના છ છ લેહો છે

૧૪ શ્રુતજ્ઞાન—અક્ષરશ્રુત, અનક્ષરશ્રુત, સંજ્ઞિશ્રુત, અસંજ્ઞિશ્રુત, સમ્યક્શ્રુત, મિથ્યાશ્રુત, સાદ્શ્રુત, અનાદિશ્રુત, સાન્તશ્રુત, અનન્તશ્રુત, મમિકશ્રુત, અગમિકશ્રુત, અજમ વિદ્ય, અનજ પ્રવિદ્ય

૬ અવધિજ્ઞાન—આનુગામિક, અનાનુગામિક, વધ માન, હીનમાન, પ્રતિપાતિ અને અપ્રતિપાતિ

૨ મન પર્યવજ્ઞાન—કચુમતિ, વિપુલમતિ

૧ કેવલજ્ઞાન—લોકાલોક પ્રકાશક

જ્ઞાન અજ્ઞાનાધાકારનો નાશ કરવામા સૂચે સમાન છે, જ્ઞાન એનો જગતના નેત્રરૂપ છે, જ્ઞાન નીતિરૂપી નદી-ના ગીરથી માટે તો હીમાચલ સરખું છે જ્ઞાન કથાયોને દૂર કરનાર છે, નિવૃત્તિને વશ કરવા માટે તો જ્ઞાન ઉત્તમ મત્ર સરખું છે, અને જ્ઞાન મનને પવિત્ર કરનાર છે-જ્ઞાનથી મન-વશમા આવી-શુદ્ધ-પવિત્ર થાય છે, આ જ્ઞાન સ્વર્ગ અને પ્રાપ્ત પ્રદ છે

જ્ઞાન અને જ્ઞાનીની ભક્તિ પૂર્વક આગળ વધી જીવની મૂલ્યશા-સમ્યગ્જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી આપણે પણ કર્મસય કરી સિદ્ધ શુદ્ધ અને મુક્ત થઈએ

અન્તામા—

જ્ઞાનાવશી જે કર્મ છે, સૂચ ઉપશમ તસ માય રે
તોહુએ એહિજ આતમા, જ્ઞાન અબોધતા નાય રે

x x x x

પ્રથમ જ્ઞાનને પછી અહિયા, શ્રી સિદ્ધાંતે બાળ્યું
જ્ઞાનનેવડો જ્ઞાનમનિદો, જ્ઞાનીયે શિવ સુખ ચાળ્યું રે

x x x x

અજ્ઞાની કરશે કિશ્યુ રે, શું લહેશે પુણ્યને પાપ રે
પુણ્ય પાપ નાણી લહેરે, કરે નિજ નિર્મલ આપ રે

x x x x

અસ્ય સુખ આધાર જે, ધ્યાન કપતરૂ મૂલ
વરણ હેતુ જુગજ્ઞાન છે, શિવ સુખને અનુકૂળ

x x x x

જ્ઞાનાદુવિ દક્ષિણ કૃત્યમ કૃત્યજાત

જ્ઞાનાચ્ચરિત્રમમલ, વસમા વગન્તિ

જ્ઞાનાચ્ચમલ્ય ધવનિઃ શિવમાપ્નુવન્તિ

જ્ઞાનનિદાનમસ્તિલોચનમશ્વર્ગલક્ષ્મ્યાઃ

જ્ઞાનથી નિશ્ચયે કૃત્ય અને અકૃત્યનું જ્ઞાન થાય છે
જ્ઞાનથી નિર્ભય ચારિત્ર પાળે છે જ્ઞાનથી ઉત્તમભાવિ હોયો
કલ્યાણ પામે છે, અને જ્ઞાનથી મોક્ષ લક્ષ્મીનું ઉત્તમ મુખ
પામે છે

વગી જ્ઞાનનો મહિમા આતા કહ્યું છે કે
જ્ઞાનસ્યાત્ કુમતાઘરારતરણિર્જ્ઞાનિ જગત્તોચર્ન
જ્ઞાનત્રીતિતર ગિણીકુલગિરિ જ્ઞાનરૂપાયાપહ
જ્ઞાનનિવૃત્તિ વડયમત્રમમલ જ્ઞાનમન પાવર્ન
જ્ઞાનપદ્યવિવ્યજેહમ નિસસ્વર્ગાપવર્ગવદમ્

આનો ભાવ આગળ આપી દીધો છે

અજ્ઞાનસમોદતમોદરસ્ત નમોનમો નાણદિવાયરસ્ત

અજ્ઞાન, મોહરૂપ અધકાર સમુદને નાશ કરનાર જ્ઞાન
દિવાકરને નમન હો નમન હો

ચરિત્રપદનું આરંભન —

અસુહ કિરિયાણચાઓ, સુદાસુકિરિયાસુ જોયઅપમાઓ
તચારિત્ત ઉત્તમગુણજુત પાલદ નિરુત્ત

અશુભક્રિયાનો ત્યાગ, શુભક્રિયામાં અપ્રમત્તપણે (પ્રમા
દષિના શુભક્રિયામાં) પ્રવૃત્તિ-સતત ભાગતી, એવા ઉત્તમ
શુભથી સુખ ચારિત્રને સુંદર રીતે પાળો-આરાધો

જ્ઞાનનું ફલ ચારિત્ર છે જ્ઞાનસ્વફલ વિરતિ જેમ જેમ
શુદ્ધ આચરણ પધે, અશુભ આચરણ-અસદાચાર ઘટે, અને

શુભઆચરણમાં અપ્રમત્તપણે પ્રવૃત્તિ વધે તે ચારિત્ર ચારિત્ર
એટલે અશુભક્રિયાનો ત્યાગ અને શુભક્રિયામાં આદર,
-પ્રવૃત્તિ ચારિત્ર હોય તો કાર્ય કરે છે, સવર એટલે
આવડા કર્મોને રોકે છે અને નિર્જરા એટલે સચ્ચિત્ત કર્મોનો
નાશ કરે છે આઠ કર્મોના સચયને તે નાશ કરે છે એટલા
જ માટે કહ્યું છે કે-

“ચયતે આઠ કર્મનો સચય, રિક્ત કરે જે તેહ
ચારિત્ર નામ નિરૂત્તે સાખ્યું, તે વડુ શુભ ગેહ”

ચારિત્રને સ સાર સમુદ્રને તારવામાં વહાણ તુલ્ય કહ્યું
છે ચારિત્રને અશુભ આચરણ ત્યાગરૂપ, સવર અને નિર્જ
રાના સાધનરૂપ બન્યું છે મનુષ્યને સમ્યક્જ્ઞાન થયું, હેમ
જેમ અને ઉપાદેયનું જ્ઞાન થયું, સારું કે નરમુ-હિત કે
અહિતનું જ્ઞાન થતાં જ સારા માટે-હિત માટે-ઉપાદેય માટે
પ્રવૃત્તિ કરે છે સત્ વસ્તુ સ્વીકારે છે જ્ઞાન મમે તેટલું
ઉત્તમ હોય-ગ્રેષ્ઠ હોય પરંતુ બધા સુધી સહાચાર, ચારિત્ર
દેશ વિરતિ કે સર્વ વીરતિરૂપ ચારિત્ર નથી આવતું ત્યા
સુધીએ જ્ઞાનનો સાચો આનંદ-અનુભવ નથી થતો ચારિત્ર
સિવાય સંપૂર્ણ જ્ઞાન નથી પ્રાપ્ત થતું ચારિત્રથી મુક્તિ
પ્રાપ્ત થાય છે જ્ઞાનનું પૂર્ણ જ્ઞાન ચારિત્રથી જ મળે છે

આ ચારિત્ર સામાયિક, હેતોપરચાપનીય, પરિહારવિ
શુદ્ધિ, મુક્તિસપરાય અને યથાખ્યાત ચારિત્ર, પાત્ર પ્રકારે
છે આપણે આનું દુકે સ્વરૂપ જોઈએ-

૧ સામાયિક—સમભાવનો આય, લાભ જોતાથી યાય તે
સામાયિક ચારિત્ર આમાહિસાદિ-અશુભ, સાવધ રે

ત્યાગ કરીને અહિંસાદિ મહાવ્રતોનો સ્વીકાર કરવો અને તેનું પાલન કરવું તે સામાયિક ચારિત્ર છે

૨ છેદોપસ્થાપનીય—પૂર્વના સામાયિક ચારિત્રના સ દોષકે નિહોવપથોવનો છેદ કરી ઉપસ્થાન-પુન, દીક્ષા લેવી, વિશુદ્ધ મહાવ્રતોનો અંગીકાર કરવો તે છેદોપસ્થાપનીય ચારિત્ર કહેવાય છે તેના આતિથ્યાર અને નિરતિથ્યાર રૂપ બે ભેદ ॥

૩ પરિહારવિશુદ્ધિ—જેમા પરિહાર તપ વિશેષ વડે વિશુદ્ધિ થાય તે પરિહારવિશુદ્ધિ ચારિત્ર

૪ સુક્ષ્મસ પરાય—જે ચારિત્રને વિષે માત્ર સુક્ષ્મ અત્યંત સ્વયં એવો સ પરાય-લોભકપામનો ઉદય છે તે સુક્ષ્મસ પરાય ચારિત્ર કહેવાય સુક્ષ્મસ પરાય ચારિત્રના સ-કલ્પકામનક અને વિશુદ્ધ્યમાનક બે ભેદ છે

૫ યથાખ્યાત ચારિત્ર—જે ચારિત્રમા કપાયનો સર્વથા ઉપશમ અથવા ક્ષય થવાથી વીતરાગપણુની પ્રાપ્તિ થાય તે યથાખ્યાત ચારિત્ર સપથા કપાયના ઉદયનો અજ્ઞાપ હોય ત્યારે યથાખ્યાત ચારિત્ર કહેવાય છે તેના છાદ્યસ્થીક અને પ્રેવચીક બે ભેદ ॥

આ પાંચે પ્રકારના ચારિત્રોમા નયમના ત્રણ ચારિત્રનો આચારની વિશેષતાથી ભેદ છે અને છે લા બે ચારિત્રનો ગુણની વિશેષતાથી ભેદ છે આ વસ્તુ સારી રીતે વિસ્તારથી ગુરૂગમથી સમજી લેવી આમા ઉત્તરોત્તર, પૂર્વ કરતા પછીના ચારિત્રમા આત્મિકગુદ્ધિ-આત્મિક વિકાસની વૃદ્ધિ થાય ॥

ત્રણ જ્ઞાનાથી વિશૂંષીત શ્રી તીર્થન્દ્ર ભગવતો પણ ચારિત્ર સ્વીકારે છે ચારિત્રનું શરણ સ્વીકારનાર રૂઠ પણ રાજા બને છે રાજા મહારાજાઓ અને દેવે દેવેદ્રોથી તે પૂજનીય બને છે ચારિત્રના ગુણો અનન્તા છે ચારિત્ર-તત્ત્વમના સત્તર લેહ પણ છે ૬૨ લેહ (દયવિધયતિથમ) પણ છે પાશ્વ સમિતિ, ત્રણ ગુણિ, મૈત્રીઆદિ ચાર ભાવના, અનિત્યાદિ બાર ભાવના વગેરે ચારિત્ર ધર્મને દહ કરનાર છે

અહીં ચારિત્રના સીત્તેર ગુણોથી આરાધન કરવાનું છે તે ગુણો આ પ્રમાણે છે—

મહામત-૫, સાધુધર્મ-૬, સમા આદિ-૧૦, સયમ-૧૭ વેદાવશ્ય ૧૦, બ્રહ્મવર્ષની ગુણિ-૬, જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર-૩, તપ-૧૨, કપાયશ્ય-૪, આમગુણ-૫ + ૧૦ + ૧૭ + ૧૦ + ૬, + ૩, + ૧૨ + ૪ = ૭૦ આ દરેક ગુણોનું સ્મરણ કરી તેની આરાધના કરવાની છે

ચારિત્ર અને ચારિત્રી બન્ને આરાધનીય છે દરેક સમ્યગ્રહણિ આત્માએ સૌથી પહેલો એ નિશ્ચય કરવાનો છે કે ચારિત્ર વિના મુક્તિ નથી સમ્યગ્રહણિ જીવનો દહ નિશ્ચય છે કે મોયે જલુ છે હવે આ વસ્તુ દહ છે તો તેનીપ્રાપ્તિ રૂપ ચારિત્ર પણ અનિવાર્ય છે

અશુભનો ત્યાગ અને શુભની પ્રવૃત્તિ તે ચારિત્ર છે તેની વ્યાખ્યા કરતાં શાસ્ત્રકાર ભગવતોએ કહ્યું છે કે “ક્રમ્હા મિત્રાદિક ૬૨વિધ વ્યક્રવાલ સમાચારિ, પદિ લેહણાદિક પ્રતિ પાપસ્થાનકનો ત્યાગ કરે તે ચારિત્ર છે

ચારિત્ર સુંદર સ્વરૂપ છે, મોહના રાધ કરવારૂપ છે, પાશ્વ પ્રકારે છે, અતિચાર રહિત મૂલ અને ઉત્તર ગુણોથી

યુક્ત છે આવા ચારિત્રને નિરતજ પાળે। આરાધે। હે
ભવ્યે। આ ઉત્તમ ચારિત્રના આરાધનથી સિદ્ધ બુદ્ધ મુક્ત થયે।

ચારિત્રના મીસર ગુણો આ પ્રમાણે છે —

૫ મતો — પ્રાણાતિષાતવિરમણ, મૃધાવાહવિરમણ,
અદત્તાદાનવિરમણ, મૈથુનવિરમણ, પરિગ્રહવિરમણ

૧૦ અમાયુધર્મ — ક્રમા, માર્દવ, આત્મવ, મુક્તિ,
તપ, સમમ, સત્ય, શૌચ, અક્રિયન, પ્રદાયયર્

૧૭ જ્ઞયમ — પૃથ્વીકાયરક્ષા, અપકાયરક્ષા, તેજ કાય
રક્ષા, વાઉકાયરક્ષા, વનસ્પતિકાયરક્ષા, ક્ષીન્દ્રિયરક્ષા, તેષ્ઠન્દ્રિયરક્ષા,
ચૌરિન્દ્રિયરક્ષા, ૫ થેન્દ્રિયરક્ષા, અણુવસયમ પ્રેક્ષાસયમ, ઉપેક્ષાસ
પ્રમાણના સ પરિધાનપન સ મન સ વચ સ કાયસયમ

૧૦ વૈયાવૃત્ય — આચાર્યવૈયાવૃત્ય, ઉપાધ્યાયવૈ
તપસ્વીવૈ લઘુશિષ્યવૈ ગ્જાનવૈ સ્થવિરવૈ સમનોજ્ઞસમાચા
રીકારકવૈ અમણસઘવૈ આદ્રાદિકુલવૈ ક્રેટીકદ્વિગુણ વૈયાવૃત્ય

૯ બ્રહ્મગુણિ — વસતિ, કથા, નિષદ્યા (શ્રી આસન)
ઈન્દ્રિય, ક્રુદ્ધ્યન્તર, પૂર્વકીડીત, પ્રણીતાહાર, અતિમાત્રાહાર,
શરીર વિમૂષા

૩ જ્ઞાનાદિ — જ્ઞાન દર્શન — ચારિત્ર

૧૨ તપોભેદ — આદ્ય તપના છ ભેદ છે અનશન
ઉણોઢરી, વૃત્તિસંલેપ, રસત્યાગ, ક્રમકલેશ સહીનતા, અભ્ય
તરપતના છ ભેદ છે પ્રાયશ્ચિત, વિનય, વૈયાવૃત્ય સ્વાધ્યાય,
ધ્યાન — ઉત્સર્ગ

૪ કપાયનિગ્રહ — ક્રોધ, માન, માયા, લોભ

આ ચરણ ચિત્તરી કહેવાય છે

અન્તર્ભા—

બધુ ચારિત્ર તે આત્મા નિઃસ્વભાવમા રમતો રે
દેશ્યા શુદ્ધ અલકથો, મોહવને નવિ ભમતો રે

× × × ×
ચારિત્ર ધર્મ નમો હવે, જે કરે ઠમ નિરોધ
ચારિત્રધર્મજસમનવસ્થો, સફલોતસઅવધોધ

× × × ×
રતનત્રયવિણુ સાધના નિષ્કળ ઠહી સહીવ
ભાવરૂપણુ નિધાન છે, જય જય સજમ છવ

× × × ×
સંયમ શુભકાલુ દેશ્યા વિના, તત્ત રમણતા હો કેમ
નામ ઠહેવાય

ગજ પાખર ખર નહિ વહે, બેઢની સુરતા હો આત
મમા સમાય

× × × ×
સુદૃઢ ભાત્ર ચારિત્ર સેબ્યાયકીરે, વેમાનીક સુર યાય
ભાવ વિશુદ્ધિ સાધે ચિદ્દિને રે, છમ શ્રી મફદેવામાય

× × × ×
આરાદિઅસ્વદીઅસદ્વિઅસ્સ, નમોનમોસજમવોરિઅસ્મ

અખડિત શુભ ક્રિયાઓના આરાધન રૂપ-સંયમ
વીર્યને-ચારિત્ર ઉદ્યોગને નમન હો નમન હો

તપ પદ્મ આરાધન —

ઘણસુમ્મતમોખરહરણુમાણુમૂય દુવાલસગધર

નવરમકસાય તાવ ચરેહ સમ્પતવો કર્મ

ગાહકર્મ અથવા સમુહના નાશ માટે સૂર્યેષ જાર મહારત્ન, કષાયતાપથી રહિત એવું તપ કર્મ-તપસ્યાતું મુંદર રીતે આરાધન કરે

નવપદ્મ આઅન્તિમપદ છે ક્ષમાપૂર્વક કરવામાં આવેલું તપ મહાન્ આત્મકલ્યાણ સાધનાઈ છે 'તપ કરીએ સમતા રાખી ઘટમાં' જરાબર સમતાપૂર્વક-ક્ષમા અને શાંતિ પૂર્વક-જરાબર વિવેકપૂર્વક તપ નિકાચિત કમીના ક્ષયનું પણ સાધન ॥ એટલા માટે કહ્યું પણ ॥ કે —

“ ત્રિકાલિકષણે કર્મકષાય ટાળે, નિકાચિતપણે બાધીયા તેહ બાળે
કહ્યું તેહ તપ બાણ અતર ડુબેદે, ક્ષમા યુક્ત નિહેંવ
દુધ્યાન છેડે ”

આ તપ કરતા ઇચ્છાએનો જ્ય ઇન્દ્રિયોનું દમન અનેકષાય ક્ષય એ અનિવાર્ય છે “ ઇચ્છારોધન તપ નમો ” આવું તપ મહાન્ લાભ આપે ॥

ચાર જ્ઞાનથી વિભૂષીત થી તીર્થંકર દેવો પણ ચારિત્ર પાળી યોર તપકરી કર્મક્ષયકરી સર્વજ બને છે તપથી કેવ અને દાનવ વચમાં ચાય છે તપથી અનેક રાજો શાંત ચાય છે તપથી મહોની પીડા પણ ચમી ચાય છે

તપથી ઉપસર્ગ અને વિદ્યો ટળે છે સર્વ મ મલ લોહોમા મહાન્ મજલ તપ છે આવળિલ તપના પ્રભાવે દેષાયન ઋષીથી ચતો દારિકાનો હાહ અટક્યો હતો ના ગહેતુ, શ્રીપાલ મહારાજ વગેરે તપથી તથો હતા તપથી અનેક લબ્ધિઓ, ઋદ્ધિઓ અને સિદ્ધિઓ પ્રાપ્ત ચાય છે, વાચો

અકસિદ્ધિ અભિમાલધિમાદિક, તિમલદિ અકવીસા હો
વિદ્યુ કુમારાદિકપરે જગમા પામત જયતજીયા”

તપથી થતો લાભ પણ અપૂર્વ જ છે

“વિદ્યુ દ્યો તપગુણ ચક્રી, તપથી જાય વિકાર

પ્રશસ્તો તપગુણ ચક્રી, વીરધનો અણુમાર ”

તપને માટે જુદું છે કે —

જ્ઞાનમેવયુગા માહુ કર્મણા તાપનાત્ તપ

તદાભ્યન્તરમેવેષ્ટ વાદ્યતદુપગૃહરૂપ ”

કમોને તપાવનાર હોવાથી તપ તે જ્ઞાન જ છે એમ
પકિતો કહે છે તે અતરજગ તપ ઈષ્ટ છે અને અનશ
નાદિ બાદ્ય તપ છેતે પ્રાયશ્ચિત્તાદિ લેદવાળા જ્ઞાન વિશેષ
રૂપ અતરગ તપને વધારનાર હોય તોજ ઈષ્ટ છે હલ્લ
થોડું વધુ વાલો—

મૂલોત્તરગુણશ્રેણિપ્રાઙ્મસામ્રાઙ્ય સિન્ધયે

વાદ્યમાભ્યન્તર ચેત્ય તપ કુર્યામહામુનિ

મૂલ અને ઉત્તર ગુણ રૂપ સામ્રાજ્ય-પ્રભુત્વની સિદ્ધિને
માટે મહામુનિપ્રવર એ પ્રમાણે બાદ્ય અને અભ્યન્તર તપ કરે
આ તપ બાર પ્રકારે કરવાનું જણાવ્યું છે તે બાર લેહ
દુકમા આ રીતે છે

તપના મૂલ બાર લેહ આ પ્રમાણે છે અનશન, ઉનો
દરતા, વૃત્તિસંયેષ, રસત્યાગ, કાયકલેશ અને સહીનતા આ
જ બાદ્ય તપના લેહો છે પ્રાયશ્ચિત, વિનય, વેદાવૃત્ય, સ્વા
ધ્યાય, ધ્યાન અને ઉત્સર્ગ આ છ તપના અતર લેહો છે
અને આના પેગ લેહો પચાસ છે જે આ પ્રમાણે છે

૧-અનશનના—૨ લેહ છે ઈન્દ્રિયોના સયમને માટે અને ઠમના ક્ષય માટે આહારનો ત્યાગ કરવો તે અનશન તપ આના જાવજશ્વ અને ઇત્વર (અપચિત) એમ બે લેહ છે આ બન્નેના પણ પેટા લેહો છે

૨-ઉનોદરતાના બે લેહ છે—સયમ, પ્રથમ, સતોષ અને મુખપૂર્વક સ્વાધ્યાયને માટે પોતાના આહારથી ન્યૂન આહાર કરવો તે ઉનોદરતા આ ઉનોદરતા દ્રવ્યથી અને ભાવથી બે પ્રકારે છે દ્રવ્યથી ઉપકરણ અને ભાવપાણી સબધી ત્રણ પ્રકારે છે ક્રોધાદિનો ત્યાગ કરવો તે ભાવથી ઉનોદરતા છે

૩-વૃત્તિસંક્ષેપના—૪ લેહ છે વૃત્તિ-ઇચ્છાઓનો સંક્ષેપ કરવો તે અથવા દ્રવ્ય ક્ષેત્રકાલ અને ભાવની અપેક્ષા એ વિચિત્ર અભિગ્રહો ધારણ કરવા તે

૪-રસત્યાગ—૧ ઈન્દ્રિયોઅનેમનના સયમને માટે ધૂત આદિ વિદૃતિઓનો ત્યાગ કરવો તથા મદ્યાદિક ૪ મહા વિકૃતિઓ કહેવાય છે તેનો દેશથી કે સર્વથી ત્યાગ કરવો તે રસત્યાગ કહેવાય છે

૫-કાયકલેશ—૧ શરીરની સહિષ્ણુતા માટે અને વિષય મુખની આસક્તિ દૂર કરવા માટે સ્થાન, મૌન, અને તાપાદિને સહન કરવા વડે શરીરને કષ્ટ આપવું તે કાયકલેશ

૬-મહીનતાના બે લેહ છે—બ્રહ્મચર્ય, સ્વાધ્યાય અને એકાગ્રતાને માટે ઈન્દ્રિયો, કપાયો, અને ચેત્તોનો સંકેશ-રોધ કરવો તથા વિવિકત એકાન્ત સ્થાનમાં વાસ કરવો તે

સહીનતા તેમજ ઇન્દ્રિયોનો ઇષ્ટકેઅનિષ્ટ વિષયોમા રાગ
ક્ષેપનકરવો તે સહીનતા અને વિવિક્ત તથા કષાય સહીનતા,
યોગચર્યાસહીનતા છે

આ બાદ તપથી મમતા ત્યાગ, શરીર લાઘવ, ઇન્દ્રિ
યન્ય, સમમ રક્ષા અને કર્મ નિર્જરા થાય છે

અભ્યન્તર તપના ૭ લેહો અને પેટા લેહો નીચે
પ્રમાણે છે—

૧-પ્રાયશ્ચિત્તના—૧૦ લેહ છે ‘ પાપને છેડે અથવા
ચિત્તને-વિશુદ્ધ કરે તે પ્રાયશ્ચિત્ત તે દશ પ્રકારે છે આલો-
ચના ૧, પ્રતિક્રમણ ૨, મિશ્ર ૩, વિવેક ૪, ઉત્સર્ગ ૫,
તપ ૬, છેદ ૭, મૂલ ૮, જનવસ્થાપ્ય ૯ અને પારાચીક ૧૦

૨-વિનય—૭ લેહ છે જ્ઞાનાદિશુભોને વિષે થતા અને
બહુમાન રાખવું તે વિનય “ વિતીવત્તેડનેનાદવકાર કમેતિ
વિનય ’ જેથી આઠ પ્રકારનાં કર્મ દૂર થાય તે વિનય
વિનયના સાત પ્રકાર છે જ્ઞાન વિનય, દર્શન વિનય, ચારિત્ર
વિનય, ઉપચાર વિનય મન વિનય, વચન વિનય અને કાય
વિનય છે

૩-વિનયનું ફલ શુરશુશ્રુષા, શુરશુષાનું ફલ શ્રુતજ્ઞાન,
શ્રુતજ્ઞાનનું ફલ વિરત્તિ, વિરત્તિનું ફલ આશ્રવનિરોધ, આશ્ર
વનિરોધનું ફલ સવર, સવરનું ફલ તપ અને તપનું
ફલ નિર્જરા છે

૩-વૈયાપૃત્યના—દશ લેહ છે શુભીઓની સેવા નેના
દશ પ્રકાર છે આચાર્ય, ઉપાધ્યાય, તપસ્વી, યોદ્ધા (નવ-
હીક્ષીત) ગદાન, કુલ (એક આચાર્યનો મમુદાય) ગણુ

(ચિત્ત ચિન્ત આચાર્યના સદ્બાધ્યથી સાધુ સાધુઓને સમુદાય) સધ, સાધુ અને સમનોત્ત (જ્ઞાનાદિ શુભ રૂપ સમાન) જોઓની સેવા કરવી તે વૈયાવૃત્ત્ય

૪-સ્વાધ્યાયના—પાચ ભેદ છે પ્રાચીનો અભ્યાસ કરવો, પ્રનાનાઅભિયય, અને પ્રચરત અભ્યવસાયાદિ પ્રાચી સ્વાધ્યાયની આવરવકતા છે તેના વાચના, પૂજના પરાવર્તના, અનુપ્રેક્ષા અને ધર્મ કયા પાચ ભેદ છે

૫-ધ્યાન—તેના ચાર ભેદ છે ચિત્તની એકાગ્રતા યોગનિરોધકરવો તે ધ્યાન ધ્યાનના ચાર ભેદો છે આર્તધ્યાન રોદ્રધ્યાન, ધર્મધ્યાન-શુભધ્યાન

આર્તધ્યાનના ચાર ભેદ છે ઇદ વિયોગાર્ત, અનિદ સ્વયોગાર્ત, દેશચિતાર્ત, અમયોચાર્ત

રોદ્રધ્યાનના ચાર ભેદ છે દિસાનુબધીરોદ્ર, મૃષાડ બધી, ચૌયોનુબધી, પરિવ્રટાનુબન્ધિરોદ્રધ્યાન

ધર્મ ધ્યાનના ચાર ભેદ છે આજ્ઞાવિચયધર્મ અપાધવિચય, વિષાકવિચય, અને મર્યાદાવિચય

શુભ ધ્યાનના ચાર ભેદ છે પૃથક વિતર્કચિન્તાર, એકતરવિતર્કચિન્તાર, સુદમક્રિયાપ્રતિપાત્તિ, સમુચિત્ત ક્રિયા અનિવર્તિ

૬-ઉત્સર્ગના—૮ ભેદ છે દ્રવ્યથી ને જાવથી ત્યાગ કરવો તે ઉત્સર્ગ અથવા તો દ્રવ્યને જાવ ઉત્સર્ગ છે અધિ વરસાદનો ત્યાગ કરવો તે દ્રવ્યથી ઉત્સર્ગ, અનેકપાયાદિને ત્યાગ કરવો તે જાવોત્સર્ગ છે

આ પ્રમાણે મૂલ જાર પ્રકારના તપના પેટા લેટો પચાસ થાય છે જે આપણે ઉપર લેઈ ગયા અને જે પ્રમાણે જમાસમણા આદિ દેવાના છે

આવી રીતે દરેક સુમુક્ષુભવ્યાત્માપ્રાણીએ આત્મ કર્મણુ માટે, આત્માશુદ્ધિ માટે, કર્મસંયમ માટે, અને મહામગલ માટે અવશ્ય નવ પદનું આરાધન કરવું જરૂરી છે નવ પદનું મહાત્મ્ય સ્તવતા ઠણું છે કે

“દશમા પૂર્વથી ઉદયો, સિદ્ધયક શુભયત્ર
એકની તુલનામા નહિ, મત્ર તત્ર કોઈ યત્ર
પરમતત્વ જનધર્મમા શાસનનું સર્વસ્વ
મુક્તિપદ દાયક ભવિક નમોનમો વિત્ત એકત્વ
યોગ અસંખ્ય છે જન કલ્યા, નવપદ સુખ્ય તે જાણો કે
એકતણે અવલબને, આત્મ ધ્યાન પ્રમાણે

અન્તમા—

ધૃષ્ટા શેષે સવરી, પરિણતિ સમતા ચોક્ષે કે
તપ તે એકિજ આતમા, વર્તે નિજશુષ્ણ લોચે કે

× × × ×
જે તપ કર્મ નિકા ચિત્ત તપવે, ક્ષમા સદિત્ત

× × × ×
કર્મ તપે તપ જોગથી, વણથી જ્ઞાન મુક્ત
જાવ મગલ તપ જન કલ્યા, સિદ્ધિ મુક્તિ વાન્ત

× × × ×
નાવકી કોઠિ વરસે અષ્ટાળે, તેટલું જ્ઞાન તપ મુક્તિ

દુષ્ટ કરમતરૂણ જનગજસમ, દુવિદ્યા તપ વિધિ આચરીએ
 કમ્મદુમ્મોઘ્નુલ્લણ કુજરમ્મ, નમોનમો તિવ્વનત્તો મારમ્મ
 ઠમ્મંદૂપી વૃક્ષનો જડમૂળથી નાશ કરવામા મનરાજ
 સમાન તીવ્ર તપ સમુદ્ધને વદન હો વદન હો

બીજી રીતે પણ તપપદના ૫૦ લેઈ ઘાય છે જે આ
 પ્રમાણે છે

બાહ્ય તપના ૬ લેઈ છે

અનશનના-૪-(ઇત્વરિકાનશન, ઇજિતમરણુવાવત્થિ
 કાનશન, પાદોપજમનવાવત્થિમાનશન, ભડતપરિજ્ઞાયાવત્થિ
 કાનશન

ઉનોદરીકા-૧, વૃત્તિસમેપ-૧, રસત્યાગ-૧ કાયકલેય
 ૧, સહીનતા-૧

૪-૧-૧-૧-૧-૧ = ૬

અભ્યન્તર તપના ૪૧ લેઈ છે

૧૦-પ્રાયશ્ચિત-આલોચના, પ્રતિક્રમણ, આલોચના
 પ્રતિક્રમણોભય, વિવેક, બ્યુત્સર્ગ, તપ, છેદ મૂળ, અનવરથાભ્ય,
 પારાયિત

૭ વિનય-જ્ઞાનવિનય, દર્શનવિનય, ચારિત્રવિનય, મ
 નોવિનય, વચનવિનય, કાયવિનય, ઔપચારિકવિનય

૧-વૈયાવૃત્ય

૫-સ્વાધ્યાય-વાચના, પૃચ્છના, પરાવર્તના અનુપ્રેક્ષા
 ધર્મ કથા

૧૬-ધ્યાન-આર્ત, રોદ્ર, ધર્મધ્યાન, શુભધ્યાન અર્ત-
 ધ્યાનના ૪, રોદ્રધ્યાનના ૪, ધર્મધ્યાનના ૪, શુભધ્યાનના ૪

૨-હિસગૌ

૧૦-૭-૧-૫-૧૬-૨=૪૧-ખાદ્યાના ૯ અને ૪૧ અવયવ ત? =૫૦ પેટા બેઠ થયા

સિદ્ધચક્ર પદોનો ક્રમિક વિચાર તેનું ગુહ્ય અને મધ્યા મહિમા તથા વર્ણુ વિચાર,

આ શ્રી સિદ્ધચક્રના નવ પદોમા પાંચ કર્મો છે
/ તાલી મે ૧ નવો ખાત ખર્ચ / ચાલ ૧ જી

અરિહત ભગવત તીર્થ સ્થાપક છે ચતુર્વિધ સદના પ્રવર્તક છે, ત્રિપદીના ઉપદેશક છે અને સિદ્ધ ભગવતના, મિદ્ધિ પદનું દર્શન કરાવનાર હોવાથી સૌથી પ્રથમ તેમને-શુદ્ધીને નમસ્કાર કર્યો છે

સિદ્ધ ભગવત આઠ કર્મથી રહિત છે જન્મ જરા મૃત્યુથી રહિત છે અને મિદ્ધ શુદ્ધ યુક્ત છે માટે બીજા નબરે તે શુદ્ધીને નમસ્કાર કર્યો છે

આચાર્ય ભગવત—અરિહત પ્રભુ આદિના અભાવમા યુક્તિ માર્ગ દર્શક-શાસન સ્તંભ આચાર્ય ભગવતને શુદ્ધીને ત્રીજે નબરે નમસ્કાર કર્યો છે

ઉપાધ્યાય ભગવત—આચાર્ય પદના અધિકારી, શિષ્યોને સૂનાદિ બણાવનાર, અને ગણચિત્તક ઉપાધ્યાયશુદ્ધીને ચોથે નબરે નમસ્કાર કર્યો છે

સાધુ ભગવત—મોક્ષમાર્ગને સાધનાર શુદ્ધી સાધુ મહાત્માઓને પાંચમે નબરે નમસ્કાર કર્યો છે

આવી રીતે પાંચ શુદ્ધી—શુદ્ધના આશ્રયને પ્રથમ આરાધન કરી શુદ્ધની આરાધના કરીએ

શુદ્ધી પુરોના અનન્ત સુલો પ્રગટ રૂપ છે હતાયે નીચેના ચાર સુલોની મોક્ષ પ્રત્યે દારણતા હોવાથી અને આચારમાર્ગની આરાધના ઉપાસના કરવાથી યુગ્મકુ લોનો સદ્ગતિ ધરી હોવાથી અહીં સિદ્ધચક્ર પદમાં ચાર સુલો લીધા છે

નાળવન્સણચેવ, વસ્તિવતવોતહા
 एसमगुचिपन्नचो जिणेहिवरदसोहिं

જ્ઞાનદર્શન, ચારિત્રને તપ આચારપદરૂપમાર્ગ જીનવરે દ્ર
ભક્તવતોએ મોક્ષનો માર્ગ—(રક્તા રૂપે) પ્રરૂપ્યા છે

નાણચદસણચેવ, ચરિત્તચતવોતહા

વ્યયમગમણુપત્તા જીવાગચ્છનિ સુમગ્ધ

જ્ઞાન-દર્શન-ચારિત્ર અને તપ આચાર સ્વરૂપ મુક્તિ
માર્ગને પામેલા જીવો સદ્ગતિ પામે છે

નાણેજજાણદમાયે દસણેજ વમદ્દહ

ચરિત્તેજનિમિણહાઈ, તવેજપરિમુચ્છઈ

જ્ઞાનથી પદાર્થને જાણે છે, દર્શનથી પદાર્થોની મહત્તા
કરે છે, ચારિત્રથી આશ્રવોને રૂપે છે અને તપથી સર્વથા
મુક્ત થાય છે

આ ચારે શુદ્ધોમા મુક્તિ સાધનતા છે સમ્યગ્ દર્શન
વિના જમ્મે તેટલું જ્ઞાન હોય (નવ પૂર્વ સુધીનું) તોપણ તે
જ્ઞાન અજ્ઞાન રૂપ છે સમ્યગ્ દર્શન વિનાનું અખડ ધારાએ
પણાતું ચારિત્ર પણ મુક્તિનું સાધન નથી જતી શકતું અને
સમ્યગ્ દર્શન વિનાનું તપ પણ અજ્ઞાન કષ્ટ સ્વરૂપ હોવાથી
મુક્તિનું સાધન નથી થતું માટે સમ્યગ્ દર્શન સૌ પ્રથમ
સુઠરું છે

સમ્યગ્ દર્શન પૂર્વકના જ્ઞાનથી હેથોપાદેય પદાર્થોનું
યથાર્થ સ્વરૂપ સમજાય છે અને સમ્યગ્-દર્શનને જ્ઞાનપૂર્વકનું
ચારિત્ર આશ્રવ સ્થાનોને શોધવા માટેનું અને સવરને નિર્જરાનું
પરમ સાધન છે અને સમ્યગ્ દર્શન-જ્ઞાન-ચારિત્ર પૂર્વકનું
તપ કમોના ક્ષય માટે નિકાચિત્ત કમોના નાશ

સમયે જને ૭ જોડે આ ચારે કારણો શુભો મુક્તિના સાધનો ૭

૫-શુભી અને ૪-શુભુ=૫+૪=૯ નવનો આઠ અખંડ આઠ કહેવાય છે જ્યોત્ ૯×૨-૧૮ ૧૮=૯ આતુ જ ૯×૩ =૨૭ ૨+૭=૯ આતુ બધે સમજવું અખંડ અઠની આરાધના જીવને અખંડ અક્ષય શાશ્વતપદ-મુક્તિપદ અપાવે છે

જે સમય મુમુક્ષુ મહાનુભાવને મુક્તિ મુખની, અખંડ શાશ્વત મુખની અભિલાષા થાય તે મહાનુભાવે આ અખંડ અઠ રૂપ નવપદ-સિદ્ધચક્ર મહાપદનું અવશ્ય આરાધન વિધિ પૂર્વક-શ્રદ્ધા પૂર્વક અને પરમ શુદ્ધિ પૂર્વક કરવું જોઈએ

નવેપદના વર્ણ અને તેના કારણો

અરિહંત ભગવત શુભ વર્ણથી ચોક્ષિત છે માટે શુભ વસ્તુઓનું ખાસ ચોખ્ખાનું આચાર્ય કરવાનું છે તથા તે દિવસે ભગવત સમક્ષ સ્થસ્તિતમા તે શક્તિસ પદ મહાનુભાવે જો બાર હીરા મુકવાના ૭ હીરા સમાત ઉત્તરજ બાર શુભો જીવનમા આવે એ ભાવના-ભાવવાની છે હવે શુભ વર્ણના અરિહંત ભગવતના ધ્યાનના હેતુઓ જોઈએ—

૧ કરેક વર્ણોમાં—૧ગોમા સફેદ ૨મ પ્રધાન પ્રથમ ૭ તેમજ નવે પદોમાં ચો અરિહંત ભગવત પ્રથમ પદ છે એ ભગવતનું શુભ વર્ણથી ધ્યાન કરવું તે સ્વાભાવિક જ ૭

૨ જીવોની ત્રણ પ્રકારની વૃત્તિઓ કહેવાય ૭ સાત્વિક, રાજસિક અને તામસિક તેમા અતર વૃત્તિઓ શુદ્ધ કરી

પવિત્ર થનાર પુરૂષ સાત્વીક વૃત્તિના છે સાત્વીક વૃત્તિવાળા ઉત્તમ પુરૂષના લોહી વગેરે ઉત્તવલ રહે છે તે શાંત સ્થિર હોય છે માટે અતરંગ વૃત્તિઓને જીતનાર મહાન્ અતિશય સપક્ષ અરિહંત ભગવતોની શુક્લ વર્ણથી આરાધના કરાય છે તે ઉચિત છે

૩ અરિહંત ભગવતો શુક્લ ધ્યાનના પ્રધ્યખા બિંબા-જતા હોવાથી તેમનું શુક્લ વર્ણું ધ્યાન કરવું જોઈ ઉચિત છે

૪ ધ્યાનની ભૂમીકામા લક્ષ્ય બિન્દુ ઉત્તવલ શુદ્ધની પ્રાપ્તિ છે માટે આવા ઉત્તવલ સપન્ન ઉત્તમોત્તમ જગત્ શ્રેષ્ઠ અરિહંત પ્રભુની શુક્લવર્ણથી ઉપાસના-ધ્યાનનું લક્ષ્ય બિન્દુ બનાવવું ઉચિત હોવાથી પ્રથમ પદને શુક્લ વર્ણું આરાધવાનું છે

શ્રી સિદ્ધ ભગવતોનું રક્તવર્ણું ધ્યાન કરવાનું જણાવ્યું છે તેમા હેતુ આ પ્રમાણે છે-

૧ તેઓએ તપ કરી આત્માને તપાવી સર્વ ઠમં ક્ષય કરી આત્માને શુદ્ધ કર્યો છે, તપાવેલું અને મેલ વિનાનું સુવર્ણલાલ સુરખ હોય છે તેમ સિદ્ધ ભગવત પણ તપ તપી સર્વ ઠમ મલથી રહિત બન્યા હોવાથી રક્તવર્ણું તેમનું ધ્યાન કરવાનું છે

૨ તદ્દન તદુરસ્ત-રોગ રહિત મનુષ્ય લાલ ખુદી જેવો હોય છે તેમ સિદ્ધ ભગવતના જીવો ઠમં રોગથી સર્વથા રહિત હોવાથી રક્તવર્ણું હોવાથી તેમનું રક્તવર્ણું ધ્યાન કરવું ઉચિત છે

૩ મત્ર શાસ્ત્રમા રક્તવર્ણને વશી કરણુનો

છે તે સિદ્ધાત્મા પુરૂષો સર્વ જગતને આકર્ષી રહ્યા છે. તેમજ સુકિત વધુનું પણ આકર્ષણ દરી જ રહ્યા છે માટે સિદ્ધાત્માને રક્તવર્ષામાની તેમની આપણે તે રીતે આરાધન કરવાની છે સિદ્ધ પદના આરાધક શક્તિ અપન્ન મુમુક્ષુઓ ગોધુમના સ્વસ્તિક ઉપર આઠ ગુણ માસિના દેવુથી આ આશુકે મુખના છે સિદ્ધ પદનો આરાધક સિદ્ધાત્મા યવત્ત આચાર્યમા ગોધુમ વગેરે રક્તવર્ષા વસ્તુઓનો ઉપયોગ કરાય છે

આચાર્ય જગતનું પીતવર્ણ આરાધન કરવાનું છે પીતવર્ણ આરાધનના કારણે નેષ્ટ જો—

૧ આચાર્ય જગતને દીપકસમા રહ્યા છે દીપક સમા પીતી હોય છે માટે દીપકસમા આચાર્ય પણ પીતી વર્ણથી આગધવા નેષ્ટજો

૨ આચાર્ય જગતને નૈતશાસનના રાજા કહ્યા છે રાજા સુવર્ણ અથવા શરેથી વિમૂષીત હોવાથી પીતવર્ણ દેખાય છે તેમ છત્રોચ શુભાશરેથી-મુરજ સમ ઉત્પન્ન શુભાશરેથી વિમૂષીત હોવાથી આચાર્ય જગતનું પણ પીતવર્ણ આરાધાય છે

૩ પરવાદીઓને આચાર્ય જગત છત્રનારા છે ત્યારે વિજય થી નેજવતારને પીતી પીડી આદિ ચોળીને ચોભાવે છે તેમ પરવાદીઓને છત્રીને વિજય થી નેજવતાર આચાર્ય જગત પીતવર્ણ હોય તે ઉચિત જ છે માટે આરાધક પીતવર્ણ આચાર્ય જગતનું આરાધન કરે

૪ પરવાદીઓ રૂપ હાથીને નસાડવામા આચાર્ય થી

કેસરી સિંહ જેવા દુર્ધર છે કેસરી સિંહ પીતવર્ણી છે માટે
કેસરી સિંહ જેવા આચાર્ય જગવતને પીતવર્ણે આરાધ્યા
તે હચિત જ છે

૫ મત્ર શાસ્ત્રમા પીતવર્ણને કૃત ભનમા-એક-માનેક
છે ત્યારે પરવાદીઓને સ્તબીત કરી દેનાર આચાર્ય પણ
પીતવર્ણી હોય તે સ્વાભાવિક છે માટે પીતવર્ણે આરાધન
કરાય છે

શકિત સંપન્ન આરાધ કે આજની આરાધનાના દિવસે
છત્રીયા સ્વસ્તિક ઉપર છત્રીયા ગોએદક રત્ન અથવા છત્રીયા
સૂર્ય દૃશ્યથી આરાધના કરવાની છે

આજે આચાર્યમા પીતવર્ણી ચણાની દાળ વગેરેનો
પિપ્પેળ યાય છે-સેવાય છે

આચાર્ય પદના આરાધક યુગ્મયુગ્મે કમં શત્રુનો નાશ
કેવા માટે પ્રચલ પુરુષાય મૂર્તિ-કેસરી સિંહ જેવા બની
ભં શત્રુનો નાશ કરી પીતવર્ણ આચાર્ય જગવતના શુભ
હવનમા ઉતરે તેવી ભાવના ભાવવાની છે

ઉપાધ્યાય પદની લવર્ણથી આરાધના કરવાની છે
તેના હેતુઓ આ પ્રમાણે છે

૧ નીલમણીની પ્રજાશાન્ત અને મનોરમ્ય હોય છે
તેમ શ્રી ઉપાધ્યાયજી જગવતની કાન્તિ પ્રથા ત અને
નીલમણી જેણી મનોરમ્ય હોય છે માટે નીલવર્ણે તેની
આરાધના યાય છે

૨ બનીયા જેમ લીલોછમ હોય તેમ યુગ જ આકર્ષક
બને શાન્તિપ્રદ હોય છે તેમ શિષ્યોને પઠનપાઠન કરાવતા

ઉપાધ્યાય જાગૃતનો જ્ઞાન જગીથો લીલોછમ સદાપે તાને
જ હોય ॥ આ જાવનાથી ઉપાધ્યાયજીની આરાધના
નીલવર્ણી થાય છે

૩ અશીવનો દૂર કરવા માટે મત્ર શાસ્ત્રમાં નીલ-લીલા-
વર્ણે ધ્યાન કરવાનું જણાવ્યું છે તેમ જ્ઞાનમાર્ગનું અદિવ-
અતરાય દૂર કરવાના હેતુથી જ્ઞાન પ્રદશક ઉપાધ્યાય જાગૃ
તને નીલવર્ણે આરાધાય ॥

૪ સુનીપદ અને આચાર્યપદનું મીથલુ હોવાથી નીલ
વર્ણી ઉપાધ્યાયજીની રમ્ય મૂર્તિને નીલવર્ણે આરાધવાના છે

ઉપાધ્યાય પદના ચક્રિત સપન્ન સુમુહુ આરાધક
સ્વસ્તિક ઉપર પચ્ચીરા મુકત મણી મુકવાના ॥

આજે નીલવર્ણે આરાધના કરવાના હોવાથી મનની
હાજ વગેરેનું આચાર્ય કરાય છે મનના સ્વસ્તિક વગેરે
પણ કરે છે

ઉપાધ્યાય પદના આરાધકની જોજ હાંડા હોય છે કે
હું પણ શાસ્ત્રવિત્ત જની પદનપાદન કરાવી જ્ઞાનાતરાધનો ક્ષમ
કરી ઉપાધ્યાય રૂપ જની કમ ક્ષમ કરી સિદ્ધ જુદ મુકત બનું

માધુપદનો વળસ્વામ—દૃષ્ટુ છે તેના હેતુઓ આ
પ્રમાણે ॥

૧ આચાર્ય પદરૂપી સુવર્ણની પરીક્ષા સાધુ ધર્મરૂપી
કસોટીથી થાય છે, સાધુ ધર્મની કસોટીમાંથી પસાર થવા
વગર આચાર્ય પદ કેમ ચોલે ? માટે પ્રથમ સાધુ ધર્મ રૂપી
કસોટીમાં આચાર્ય જાગૃત પસાર થાય જ છે કસોટીનો
પત્થર સ્વામ છે તેમ સાધુપદ પણ સ્વામ છે

૨ યનુને જીતવા જતા સૈનીકો લોહજખતર પહેરે છે
મોઢુ કાગુ હોય છે તેમ કર્મ યનુને જીતવા જતા મહા
ભદ્રા પણ જાણે જખતર ધારી હોય તેમ સાધુપદને સ્થામ
ને આરાધાય છે

૩ જે ખુબ જ શ્રમ કરતો હોય છે તે સ્થામ પડી
'પ છે સાધુ મહાત્મા પણ સેવા, ક્રિયા-જ્ઞાન ધ્યાનના
વત પરિશ્રમમા અપ્રમત-જાયત રહેતા હોવાથી સ્થામપદે
આરાધાય તે ઉચિત જ છે

૪ સાધ કે સાધનામા જોવા ત'લીન-તન્મય થઈ જવું
દે છે કે તેને બાહ્ય ટાપટીપ-આકબર કે દેખાવનો અવ
રજ નથી મલતો. આત્મસાધક સાધુઓ બાહ્ય-શારીરીક
હિનતાપ્રતિદુઃખઝા કે જુગુપ્સા નથી રાખતા તે સૂચ
|| સાધુપદ સ્થામવર્ણી દેહ છે સેવક અને સાધક ઉભયે શુભ
પન્નસાધુમહાત્માનીઆશુભેઆરાધના કરવી ઉચિત જ છે

૫ દરેક રામમા કૃષ્ણરામ અન્તે છે તેમ પાંચે શુભી
||મા સાધુપદ અન્તિમ છે માટે અંતિમર ગે અન્તિમશુભી
ની આરાધના ઉચિત જ છે

આ પદના શક્તિસપ્ત આરાધક સુસુધુએ સ્વતીક
પર સ્થામ મણી મુકવા આજના દિવસે આચાર્યશ્રી અડદ
ગેરે લેવાય છે સાધુપદનો આરાધક સાચો સાધક
ને, સૈનિક બને અને સેવક બની કર્મ ક્ષયને જીતવા સાધુ
? કર્મક્ષય કરી સિદ્ધ શુદ્ધમુક્ત બને છે

૧ શનિપદનું આરાધન શુક્રવર્ણથી કરવાનું છે

શુષો સદાયે ઉત્તવલ જ હોય છે, ત્યારે આત્માના મહાન્ શુષો સમ્યક્ત્વ-દર્શનાદિ ઉત્તવણ વણે હોય તે સ્વાભાવિક જ છે દર્શનપદને સુન્દર્યન ચક્ર સમાન ઠહું છે, સુદશન ચક્ર ઉત્તવલ છે દર્શનને વજ્ર જેવું ઠહું છે, વજ્ર પણ ઉત્તવલ છે શુભ શુભોચી આત્માની શાન્તિ યાય ॥ શાન્તિ માટે પ્રવેતધ્યાનનું વિધાન છે, માટે દર્શન પદનું શુકલવણે આરાધન કરવાનું જણાવ્યું છે

દર્શનપદ મુમુક્ષુના આરાધકે પ્રવેત ચોખાના ૬૭ સ્વતીક ઉપર ૬૭ ઉત્તવલ મોટા મોટી મુકવા ઉચિત છે પ્રવેત પદની આરાધનામા ચોખા વગેરે ઉત્તવલ વસ્તુ આત્માભક્તિમા લેવાય છે

દર્શન પદનો આરાધક તમેવસથ નિરસક જાણેદિ પવિત્ર માં દંડ બી પરમસમદીતિબની આત્મશુષો પામી સિદ્ધશુદ્ધ મુક્ત બને છે

જ્ઞાનપદનું આરાધન શુક્લવર્ણથી કરવાનું છે જ્ઞાન એ અજ્ઞાન અધકારને દૂર કરી પ્રકાશ આપે છે અધાશ કાશુ છે, પ્રકાશ ઉત્તવલ છે, માટે પ્રકાશ આપનાર જ્ઞાનપદ શુષને શુક્લવર્ણથી આરાધવાનું છે જ્ઞાન સ્ફટીક સમાન ઉત્તવલ છે, અને તે આત્માનો શુષ છે શુષ સદાયે ઉત્તવલ હોય છે પ્રકાશને માટે શાંતિને માટે શુક્લવણે જ્ઞાનપદની આરાધના કરવાની છે

જ્ઞાન પદનું આરાધન કરનાર શક્તિસપ્ત મુમુક્ષુએ એકાવનસ્વતિક ઉપર ઉત્તવલ મુંદર મોટા એકાવનમીકિતક મુકવા ઉચિત છે આજના આત્માભક્તિમા શુક્લ ચોખા વગેરેનો ઉપયોગ કરવાનો છે જ્ઞાનપદનું આરાધન કરી, અજ્ઞાન-

મિથ્યાત્વ-મમતા દૂર કરી જ્ઞાનાતરાય તોડી સર્વશ બની
સિદ્ધપુદ્ગ મુક્તની ભાવના કરવાની છે

ચારિત્રપદનું આરાધન પણ શુદ્ધવર્ણથી થાય છે
ચારિત્ર શુભ સદા ઉત્તમ છે સદાચાર, શુભ ક્રિયા,
શુભ પ્રવૃત્તિ, અને અશુભનો ત્યાગ ઉત્તમતા જ અર્થ
છે મોહાન્ધકાર દૂર કરી ચારિત્ર રૂપી ઉત્તમ પ્રકાશથી
જ્યોતિમય બની શુદ્ધ થવાય છે શક્તિસ પન્ન મુમુક્ષુ
આરાધકે સ્ત્રીતેર સ્વસ્તીક ઉપર સ્ત્રીતેર ઉત્તમમોટા
મોતી મુકવા આજે પણ પ્રવેતવર્ણવાળી વસ્તુ ચોખા
આચામ્લમા લેવાના છે

ચરિત્ર પદના આરાધકમાં સ્વચરિત્રની મુવાસ મહેકે
છે, સ્વચરિત્રની જ્યોતિ પ્રકાશે છે ચારિત્ર એ આવતા
કર્મને રોધ કરનાર છે ઉત્તમપણે શુદ્ધ ચારિત્રઆરાધી
આત્મદશા પ્રકટાવી સિદ્ધપુદ્ગ મુક્ત થવાય છે

તપપદનું આરાધન પણ શુદ્ધવર્ણથી કરવાનું છે
તપથી આત્મા કર્મમેલ કાપી શુદ્ધ અને ઉત્તમ બને છે
તપથી આત્મા શુદ્ધ થાય છે માટે તપશુભની પ્રવેતવર્ણ
આરાધના કરવાની છે

અનેક પ્રકારે તપ કરી શુદ્ધ થનાર શક્તિસ પન્ન
મુમુક્ષુ જીવે પચાસ સ્વસ્તીક ઉપર પચાસ ઉત્તમ મોટા
મોતી મુકવા ઉચિત છે આજે આચામ્લમા પ્રવેત વર્ણવાળા
ચોખા લેવાના છે

તપ એ શોધક જ તપપદ આરાધી વીણી વીણીને
કર્મમેલને કાઢી-ઝાળી શુદ્ધ થઈ કર્મ રહિત બની સિદ્ધ-
પુદ્ગ મુક્ત થવાનું છે

કોઈક સ્થળે મિહિચક્રના આરાધનના ૧૩૦૦૦ જાપ બતાવ્યા છે

પચ પરમેષ્ઠિના ૧૦૮ ગુણો

૧૨ શ્રી અરહત પ્રભુના	૫ દર્શનના લેહો,
૮ " સિદ્ધ પ્રભુના	૫ જ્ઞાનના લેહો
૩૬ " આચાર્ય ભગવતના	૧૦ શ્રમણુધર્મ-ચારિત્રના લેહો
૨૫ " ઉપાધ્યાય ભગવતના	૭ તપના લેહો
૨૭ " સાધુ ભગવતના	કુલ ૧૩૦ લેહ

(બીજે સ્થળે ચારિત્ર તથા તપના છ-છ લેહો પણ બતાવ્યા છે)

આમ કુલ ૧૩૦ લેહો થાય છે હવે દરેકનો સો સોનો જાપ કરવાથી-એક એક ગુણની એક એક નોકાદવાળી ગણવાથી $130 \times 100 = 13000$ થાય છે

બીજે સ્થાને શ્રી સિદ્ધચક્ર મહારાજના ૩૪૬ લેહો અને ૨૪૩ લેહો પણ બતાવ્યા છે

૧૦૮ પચ પરમેષ્ઠિના	૧૦૮ પચ પરમેષ્ઠિના
૬૭ દર્શનના	૬૭ દર્શનના
૫૧ જ્ઞાનના	૫૧ જ્ઞાનના
૭૦ ચારિત્રના	૫ ચારિત્રના
૫૦ તપના	૧૨ તપના
<hr/> ૩૪૬	<hr/> ૨૪૩

આ નવે પદના જે જે ગુણો બતાવ્યા છે, અને જે જે પદ સલાળી ખમાસમણુ આપીએ છીએ તે તે ગુણો આપણા

જીવનમાં આવે, એવા ગુણવાળા ચર્મ જે અને એવા ગુણી બની
કર્મક્ષય કરી સિદ્ધજીવ મુક્ત ચર્મ જે બાવના ડે

સિદ્ધચર્મ આરાધક લલ્ય જીવોના કર્તવ્ય

- ૧ શ્રી અરિહત પદ આરાધન કરનાર મુમુક્ષુએ, જીનેશ્વર
ભગવતના બિંબો ભજવવા, જીણોદ્ધાર, અજનશલાકા
પ્રતિષ્ઠા અન્નચર્યાપૂજાઆદિ મહોત્સવો કરવા તે
અરિહત ભક્તિ
- ૨ સિદ્ધપદનું આરાધન કરનાર મુમુક્ષુએ, સિદ્ધ ભગવ-
તની પ્રતિમાઓ ભજવવી તેમની અજનશલાકા પ્રતિષ્ઠા
આગીપૂજા આદિ મહોત્સવ કરવા તે સિદ્ધભક્તિ
- ૩ શ્રી આચાર્યપદનું આરાધન કરનાર મુમુક્ષુએ, આચાર્ય
ભગવતની ભક્તિ, વિનય, વેદાવશ્ય કરવું, દ્વાદશાવર્ત
વહન કરવું આચાર્યપદ પ્રતિષ્ઠાન, આચાર્ય ભગ-
વતનો પ્રવેશ મહોત્સવ તથા અશન પાન આદિથી
ભક્તિ કરવી તે
- ૪ ઉપાધ્યાય પદનું આરાધન કરનાર મુમુક્ષુએ ઉપાધ્યાય
ભગવતની વિનય-વેદાવશ્ય, ભણવા ભણાવવાના
સાધનોની અનુકૂળતા કરવી તથા ઉપાધ્યાયપદ
પ્રતિષ્ઠાદિ કરવાં તે
- ૫ સાધુપદનું આરાધન કરનાર મુમુક્ષુએ સાધુભગવતોને
વહન-નમન-આહર-સત્કાર, સન્માન આદિ કરવાં
તેમને વસતિ-અશન-પાન ઔષધ-વસ્ત્રપાન આપવા
તથા દીક્ષાઆપવી તથા દીક્ષા અપાવવી વગેરે કરવા

૬ દર્શનપદ્ધત્ આરાધન કરનાર મુમુક્ષુએ તીર્થભક્તિ કરવી તીર્થવક્ષણમા, સઘ ઝાઢવામા, સાધર્મિકની સેવામા તનમન ધનથી ઉત્સાહી રહેવું રથયાત્રા મહોત્સવ તથા શાસન પ્રભાવનાના દરેક કાર્યો ઉત્સાહ અને આદરથી કરવા

૭ જ્ઞાનારાધન કરનાર મુમુક્ષુએ ચિદાન્તો લખવા લખાવવા, ભણનારને સાધન આપવા, જ્ઞાનના સાધનોનું વક્ષણ કરવું જ્ઞાન અને જ્ઞાનીની ભક્તિ કરવી

૮ ચારિત્ર પદ્ધત્ આરાધન કરનાર મુમુક્ષુએ વ્રતનિયમાદિ પાળવા, વીરતિવતની ભક્તિ કરવી ચારિત્રના ઉપકરણો આપવા

૯ તપપદ્ધતા આરાધક મુમુક્ષુએ તપ કરવું, તપસ્વીઓની ભક્તિ કરવી, પ્રભાવના કરવી તપ કરતા ઉત્સાહ વધે તેવું કરવું

શ્રી મિહિરચક્રના નવે પહોનુ પૃથક્ પૃથક્ મહાત્મ્ય
તોમળગનીનરવરપત્ત અરિહતપયપ્પાસાણ
દેવપાલેનરજ્ઞ, સક્ત્ત કત્તિણાવિ ॥૧॥

ત્યાર પછી ભગવાન ગૌતમમણિધર શ્રેષ્ઠિકરામને કહે છે કે શ્રેષ્ઠીક ? શ્રી અરિહ તપદ્ધતા આરાધનથી દેવપાલ નામના શેઠના નોકરે રાજ્ય મેળવ્યું, અને કાતિકશેઠે ચક્ર-દ્રપણું પ્રાપ્ત કર્યું

સિદ્ધપથજ્ઞાયતા, કે કે સિવસપયનસપત્તા -
સિરિપુટરીયપદ્ધત્ પઠમમુર્ણિદાઇનો લોર

શ્રી સિદ્ધભગવતનું ધ્યાન કરતા મુનિઓમા અગ્રેસર
શ્રી પુન્ડરીકગણધર, પાંચેપાંડવો, તથા પદ્મમુનિ વગેરે ઠાણ
ઠાણ મુક્તિ નથી પામ્યા? અર્થાત્ આ પદ્મનું આરાધન કરી
અનેક જીવો મુક્તિ પಡોઆ છે

નાહિવવાયસમજિય-વાવભરોવિદુપર્ણસિનરનાદે ।

જવાવડમુરરિદ્ધિ, આયરિયપ્પયપ્પસાઓસો.

(પ્રથમ) નાસ્તિક મતથી પછો જ એમ્હો કયો છે પાપ-
સમુદ્ધ જેણે એવો પરદેશી રાત્ર આચાર્ય' ભગવતના ચરણ
પ્રતાપે દેવલોકની ઋદ્ધિ પામ્યો છે,

લદ્ધ્ય પિગુરવદ્દ, આરાદ્વેદિવપરમજ્ઞાય

વત્તોમુસાહુવાઓ સોસેદિસીદ્ધિમિરીમુન્નો

ગુરૂ આજ્ઞાથી વયથીન્હાનાપણ મજસ્વામિજી ઉપાધ્યાય
વાચનાચાર્યની આરાધના કરવાથી સિદ્ધિગિરીજી મહારાજના
શિષ્યો સાધુવાદ પામ્યા

સાહુપયવિરાદ્ધયા આરાદ્ધયાય દુરુત્તમુકત્વાઈ

રુપિનીરોહિણીજીવેદિ કિન્નહુપત્તાઈગુર્યાઈ

સાધુપદની વિરાધનાથી રૂપીણી દુ ખ નહોતીપામી ?
અને સાધુપદની આરાધનાથી રોહીણીના જીવે મહાન મુખ
પ્રાપ્ત નહોતું કર્યું ? અર્થાત્ સાધુપદની વિરાધનાથી દુ ખ અને
આરાધનાથી મુખ પ્રાપ્ત થાય છે

દસળપયવિમુદ્ધ પરિપાલતીદ નિચ્ચલમળાઈ

નારોદિમિલસાઈ જિણરાઓકુણદમુપસસ

આગિત ૨૫ ૨૩ મધ્યમ ૧૧ નવમ ૪૭

શ્રી સિદ્ધચક્ર આગધન વિધિ. રોજે રોજની મ પૂર્ણ વિધિ મહિત

પ્રતિષ્ઠાન

મહિતવાવ અમગનવાવ મજગનાજી

માગીની રોજ મ વનવારો

અમદાવાદ

૧૯૫૫ ૫૧ ૧ ૩-૦ ૦
